

IVAN LAH:

GOSPOD RAVBAR.

PESEM.

I.

Dolenjska romanca.

Vojsko vodi gospod Ravbar
 po Dolenjski zapuščeni
 na oktobra dan jesenski
 proti daljni turški zemlji.
 Brez besede vitez močni
 jaha tri že dolge dneve,
 se ne vstavi, ne počije,
 kot da je prirastel k sedlu.
 Spremlja ga junakov truma,
 vsi prijatelji mu zvesti,
 cvet dežele zemlje Kranjske,
 vsi junaki brez primere.
 In na desno in na levo
 njega trije spremljevalci
 plemenite rodovine:
 Janko Kisel in Jošt Turen
 in Sebasta, slavni Lamberg,
 vsi za čast dežele svoje,
 vsi za dedov slavo vneti.
 Dolga pot je, in za gore
 se nagiba dan jesenski,
 po odhodu iz Ljubljane
 ta večer že pada tretji.
 Trudni hrskajo konjiči
 po dežele mrtvi cesti,
 lačni so postali hlapci
 in počitka zaželeli,
 trudni glave so klonili
 pod okinčanimi šlemi,
 meč ob boku so spustili,
 ščiti so postali težki...
 Spati truma bi hotela,
 pa vasi so zapuščene,
 po vaseh hramovi prazni,
 postelje ni zaželjene.
 Dalje jaha gospod Ravbar
 in za četo se ne meni;

njemu glave trud ne kloni,
 meč železni, ščit jekleni
 nista težka za junaka;
 predse gleda v dalj ponosno,
 šlem, okinčan mu s peresi,
 v žaru solnca se leskeče;
 uzde konju nateguje,
 da visoko glavo nosi —
 dalje vodi svojo četo,
 kot junaku se spodobi.

Pa vspodbode konja-belca
 Janko Kisel, mlad junače,
 prav tik Ravbarja prijezdi,
 govori besede take:

„Gospod Ravbar, častni vitez,
 ljubljenec junaške čete,
 dèj, besedo izgovori,
 ki se vidi mi potrebna:
 Tretji dan se že nagiba,
 kar smo zapustili mesto,
 tretji že večer jesenski
 nam mrači neznano daljo,
 nič se ti za to ne zmeniš,
 da utrujena je četa,
 da je dolga pot v Turčijo,
 da prešli smo vso Dolenjsko,
 da si čas je odpočiti,
 ko že noč na zemljo pada,
 vse počitka je potrebno.
 Konji hrskajo od žeje,
 četa omaguje v sedlih —
 Vsi smo se že bojevali,
 boje bili smo neštete,
 vselej zmago priborili
 smo pod tvojim slavnim mečem,
 ker previdno znaš voditi
 proti vragom svojo četo
 in s pogumom napolniti

veš z besedo jo in z mečem. —
 Eno zdaj mi v glavo neče,
 — kdo bi mogel razumeti —
 da hitiš tako na boje,
 da se ti izmuči četa.
 Že ti hlapci godrnjajo,
 lahko blizu je nesreča,
 ki nikoli ne praznuje.
 Vsem se zdi, da zdaj ni sile
 v daljno Turčijo hiteti:
 Glej, kak lepe so gorice —
 včasih bil si vnet za vino,
 so motila te dekleta,
 zdaj pa nihče te ne zmoti,
 vino ne, ne dekcle lepo.“ —

Pa utihne Janko Kisel,
 lahno Ravbar se nasmehne,
 in besede je ne zine.
 Konju uzde bolj nategne,
 dvigne se na trdem sedlu,
 da ob boku meč brenkeče,
 kot da slišal ni vprašanja,
 kot da gluha je za besede,
 ki jih Kisel je govoril.
 Dvigne kvišku desno roko,
 s konjem v brzi tek poteče —
 četa cela v tek spusti se...
 Mrak pokriva vinske griče
 tiho spava vsa Dolenjska,
 lepa zemlja zapuščena,
 opustošena dežela,
 kakor o zgubljeni slavi
 tiha je otožna pesem.
 Mesec vzšel je na oblake —
 v mrak beži po beli cesti
 četa Ravbarja gospoda,
 nihče ne izda besede,
 le konjiči peketajo,
 da v mrakovih jek odmeva.

Zaostal je Janko Kisel,
 smili se mu lepi belec;
 mlad junak še, dobra duša,
 ljubi dobrega konjiča,
 dar mu bil je od očeta,
 ko je prvič šel na vojsko.

Zmaje z glavo neverjetno,
 rad počil bi s četo trudno,
 rad bi konju dal počitka,
 dal sená bi mu v večerjo,
 sam bi vince pil rumeno

Pa pristopi k njemu Turen
 in začne besedo resno:
 „Bodi že, karkoli hoče,
 meni zdi se nepotrebno
 tri dni brez odpočivanja
 na konjičih presedeti.
 Saj je tiho vse o Turkih,
 mirna je postala meja,
 lahko bomo se še bili,
 nuje se ne zdi mi vredno
 po dežele lepih krajih
 brez počitka preleteti.
 Grad bi svoj si šel ogledat,
 gledat, kaj mi majka dela,
 vas v posete bi povabil
 na gorice ali v kleti,
 kjer stojé že dolga leta
 vina polni stari sodi —
 ali v hram bi šli pokušat
 kapljo novega pridelka,
 ko bi vsaj za dan ustavil
 Ravbar se pod mirno streho.“

Tiho zmigne Janko Kisel
 brez besede mu z ramení.
 Neče tožbe govoriti,
 ker mu ljub je gospod Ravbar,
 nepremagan v svoji veri,
 kadar hodi v boj na vojsko,
 ne pusti ga dobra sreča,
 misel mu je vedno prava —
 boljše je slediti njemu,
 nego svetovati svoje.

Vtihne Turen in premišlja
 kaj prijatelj Ravbar meni,
 da hiti tako na Turško.
 Nihče več se ne zasmee,
 v celi tropi ni glasova,
 ni veselega več speva,
 ki je včasih spremljal četo.

Truden že na konju dremlje
 drug ob drugu, mož pri možu.
 Čuti konj že rezgetanje,
 podkev čujejo se vdarci,
 ko jesenska burja veje,
 daleč se odmev oglašča
 med večernimi lesovi.

Vzdrami se gospod Sebasta,
 Lamberg slavnega imena.
 Konj pod njimi se je spotaknil
 ob posuto suho zemljo,
 zletel je z močjo spet novo
 v prve vrste stari žrebec,
 dvignil glavo je živahno
 stresel grivo je košato,
 kakor da mu žal je tega,
 da ga sram je pred gospodom,
 da tako se je spozabil
 in spotaknil se ob zemljo ...
 Vzdrami se gospod Sebasta
 prav ob robu ceste lesne
 pa junak ogleda sivi
 se na levo in na pravo;
 zdi se mu, da je na sedlu
 menda tudi sam zadremal;
 vidi poleg Jošta Turna
 pa počasi Turnu deje:

„Čudno čudno se mi vidi,
 kam nas vodi Ravbar s ceste,
 in prav nič ne poprašuje,
 kakor nekdanj, za posvete.
 Nič ne vemo, kam nas vodi,
 ali nas na vojsko pelje,
 ali misli kaj drugače,
 nič prijatelji ne vemo,
 ki smo vendar ž njim se bili
 vselej skupaj in trpeli,
 pomagali s svêtom eni,
 drugi smo se bili z meči.
 In tako smo zmagovali
 in prebili mlada leta.
 Dobro nam je in potrebno,
 da se sliši več nasvetov,
 modra bolj od glave mlade
 nam je glava osivela.

In tako sem to premislil,
 kar smo skupaj preživeli,
 kar smo se posvetovali,
 preden smo odšli na cesto;
 zdaj pa se je menda, kali,
 gospod Ravbar, kakor menim,
 poošabil in povzdignil.
 Dobro se mu ne izteče
 in ne bo mu podpuščeno,
 če pozabil je Sebasta ...
 Žrebec moj, gospôda moja,
 se spotaknil je ob zemljo,
 ni se to mu pripetilo,
 kar po zemlji mene nosi.
 Prazne vere na spomine
 ni verjel junak Sebasta,
 danes pa ni brez pomena,
 da se konj je izpotaknil, —
 to je znamenje nesreče ...
 Treba bilo bi počitka,
 noč je padla zdaj že tretja,
 pot nevarna zdi se meni,
 da nas les kam ne zapelje ...
 Sicer čudno, dragi Turen,
 zdi se meni to molčanje:
 Ravbar zmislil si naenkrat,
 četo svojo skupaj zbere,
 žepe z zlatom si napolni —
 hajdi, kot lovil bi slepce,
 vdari jo v globoko Turško!
 Sam pa, ki je z nami hodil,
 koder bili smo se v bojih,
 tretji dan že brez besede
 jaše sam na čelu čete,
 kot da sam je vojskovodja,
 kot da je časti kraljeve.
 Kaj da boji so ga zopet
 tak nenadoma razvneli,
 da odšel je brez priprave,
 neprevidno s svojo četo,
 ko sicer je skupaj bobnal
 si ljudi iz vse dežele?
 To sumljivo zdi se meni,
 reci ti, karkoli hočeš.
 Nismo prvič zdaj na cesti,
 mnogo smo že bili bojev,
 izmodrila so nas leta,

glava nam je osivela.
 Ravbar mlad je, neizkušen,
 ali v bojih je izveden,
 dobro vojske zna voditi
 in skrivnosti vse umeje,
 ki jih treba je junaku.
 Če pusti ga dobra pamet,
 da nesreča ga prevara,
 da ošabnost ga zapelje —
 bilo škoda bi junaka!
 Ž njim bi pala naša vera
 bila zemlja bi brez brambe,
 Turčin bi se spet osmelil,
 da bi spet ga ukrotili
 mnogo bi imeli posla . . .“

V misli svoje se zamisli
 in utihne. Vsi sedeli
 so molče na konjih svojih;
 dalje jezdili so v teku,
 kamor gnal je gospod Ravbar,
 dalje čez polje brez ceste . . .
 Vsi so mislili besede,
 ki jih rekel je Sebasta,
 ki iz njih je najmodrejši,
 najstarejši med junaki.

Pa oglasi Janko Kisel
 spet z junaško se besedo:

„Meni zdi se, da po bojih
 dolgčas je postalo v mestu,
 da ga gremo zdaj preganjat
 na krvavo turško mejo.
 Prazno, zdi se mi, brez boja
 za junaka je življenje.“

Puste naše so Ljubljanke,
 težko bi srce ti vnele,
 ker postale so prevzetne,
 kar lepoto njih slavili
 so po svetu slavni pevci.
 Po gradovih ograjenih
 lepše nam cvetó cvetice,
 kakor v tihem hrepenjenju
 v vrtu vene čista roža
 in o zlatem solncu sanja
 taka v gradu zapuščenem
 kje samuje gospodična . . .
 Skrile so se pred Turčini,
 pa jih i junak ne vglada.
 Čuda ni, da mladi Ravbar
 proti Krajini nas žene:
 Njemu in še marsikomu
 treba je mladenke lepe,
 da jasni nam, kakor solnce,
 mračnega življenja dneve.
 Čudno le, da nas ne vodi
 rajši malo počasneje,
 da po skritih bi gradovih,
 delali tako posete,
 da bi videli, kaj v sebi
 brani grad nam osameli,
 kaj po vrtilih se sprehaja,
 da bi se srce v ljubezni
 morda zopet enkrat vnelo,
 da bi se življenje novo
 morda tu in tam začelo . . .“

Vzdihne lahno Janko Kisel
 mladi vitez stare slave,
 mlad junak je, kaj, če glava
 le po srcu mu modruje!

(DALJE.)

IVAN LAH:

GOSPOD RAVBAR.

PESEM.

vspne se v sedlu gospod Turen,
konj mu glasno zarezgeče,
pa dostavi s krepkim glasom:

„Tudi meni v glavo neče,
kaj da hodimo na Turško.
Res da je Ljubljana bela
nam postala dolgočasna,
da Ljubljanke so prevzetne,
res imamo slabe čase,
malo sreče pri dekletih ...
Da zidovje je junaku,
kar je ptiču tesna kletka,
da bogovi kaznovali
so okolico ljubljansko,
ko ji niso dali vina,
ki nam srca naj ogreje,
vse to, bratje moji, res je ...
A zakaj na teh gorica
grozdje nam je dozorelo,
nego da junaki hrabri
napojé si žejna grla.
Jaz ostal bi in počival
tu najrajši cele tedne:
z vincem sladkim si tolažil
srca žalost, grla žejo,
in po vseh gradovih hodil
Turen bi, bogati ženin ...“

Dogovoril je besedo.
Glasno vitez se posmeje,
na prijatelja junaka
vsprašujoče le pogleda,
uzde konju nateguje,
sklep se v svitu mu leskeče,
v misli se zamisli svoje,
na gradove in na čaše,
na veselo ob njih petje
in na pisane majolke.

(DALJE.)

Pa nasmehne se Sebasta,
dobro on poznal je Turna,
ki se rad pri mizi smeje
in vesele pesmi poje
in z majolkami napiva,
ki od slave bolj in deve
ljubi vina rajsko čašo.
Še bi hotel eno reči
stari Lamberžan Sebasta,
pa ga tare v srcu jeza,
na srce junaku pada
misel težka vedno težja ...

Že četrta zarja vstaja
na rdečem vzhodnem nebu,
kot da turška vojska dolga
na krvave gre posete,
ko se bliska ji orožje,
in vsa zemlja je v plamenu.
Ko spet jasno vali Save
so po polju zašumeli,
jezdi še ponosni Ravbar —
za vso jezo se ne meni,
ves zamišljen konja zbada,
temno dalj s pogledi meri,
kot da bi pušice z loka
na sovražnika letele,
kot da gore bi gorjanske
hotel zmagati s pogledi.
Nihče blizu si ne upa,
vsi gredó mu v sled pokorno,
četa spet je oživljena,
ki je celo noč prečula
na konjičih osedlanih ...

Pa prikaže se ob cesti
vinski hram, napolnjen s sodi,
in pred njim postava kmeta ...
Klanja kmet se bojzljivo

pol smehljaje, pol boječe,
da bi glave mu ne vzeli,
kot jo vzamejo Turčini,
kadar pridejo na gôsti.

Vstavi konja gospod Ravbar
govori besede četi :

„Tukaj bomo si počili
vina dosti, sena dosti,
doli s konj junaška četa,
počivajte in krmito,
pir junaški zdaj začnemo...“

Bila prva, kar govoril
je na poti tej, beseda,
ko je štiri dni premočal...
Lice se jasni mu resno,
smeh na licu se pokaže,
vsa razveseli se vneta
za gospoda hrabra četa.
Kakor kamen mož pri možu
so obstali, obsedeli.
Črhnili ni besede žale
Janko Kisel in Sebast
niti Turen. Vsi polegali
so ob konjih hlapci trudni,
vmes so z vinom se pojili
in zaspali sladko spanje.

Solnce šlo je že čez poldne,
kar je spala trudna četa.
Mož pri možu — kot da smrti
vsi so pesem že odpeli.
Solnce pada že za gore,
nihče ni se še prebudil,
spé junaki vsi presrečni
po tridnevni dolgi ježi.
Ravbar sam zaspal je v sanjah
v sredi med junaki tremi.
Konjev truma krog polega,
pase se po suhi travi,
dokler da večer odene
trudne čete prenočišče.

Prvi vzdrami se Sebast,
skrb je starcu spanje vzela,

morda tudi da navajen
stari je junak bedenja.
V sladkem spanju še počiva
Janko Kisel na tapeti.
Turen tudi menda sanja
o majolkah in o pesmih.
Gospod Ravbar se za četo
in za boje nič ne meni...

Govori gospod Sebast :
„Hej, junaki, pravo delo
menda že ste dovršili,
da počivate sladkeje
nego v vtrjenih zidovih,
na gradovih domačije.
Čudo pravo, da zalotil
ni sovražnik nas nešteti:
lahko bilo bi junake
sredi spanja mu ujeti.
Drugič že budé med nami
spečimi se tihe zvezde,
hej, junaki, ustajajte,
da popotnik ne poreče
da ob cesti od lenobe
videl je ležati četo...“

Čuje speči gospod Ravbar,
kar Sebast jim besedi,
vstane urno, kliče hlapce :
„Hej junaki, konec leže!
Urno dveri otvorite
in odprite vinske kleti
vina sode privalite,
nihče vina naj ne štédi,
vsak je trud plačila vreden,
kar na cesti ste prebili,
dobro zdaj si povrnite.
Hej junaki, bratje moji,
z mano mizo odenite,
z mano vi se veselite!“

So odprli hlapci dveri,
vina sode privalili
in popivati začeli
iz majolk in iz kozarcev,
in prepevali popevke
v jasno noč so o junakih,
in o vincu, kaplji rdeči...

Pri pogrnjeni so mizi
 gostje Ravbarja sedeli:
 Janko Kisel, mladi vitez,
 Turen njemu bil na desno,
 in na levo je Sebasta,
 krog pa drugi so posedli.
 Nosijo na mizo vino.
 Pije Ravbar čašo, resno
 po junakih svojih gleda,
 dolgo ne izda besede.

Ko so tretjič napolnili
 vina zlatega v majolke,
 razumè poglede smeje
 gospod Ravbar in veselo
 to povzame jim besedo:

„Ej, junaki, polno čašo
 pijem tu na zdravje vaše,
 da ste zdravi, bratci zvesti,
 z mano svojo čašo pijte!
 Pa da znate, kak na sveti,
 danes ljubijo dekleta,
 kak ljubila so pred leti,
 kaj bodočnost nam obeta,
 da bo jasno vse med nami,
 da iz srca zgine jeza,
 da nevolja vsaka neha,
 poslušajte mi besedo,
 da izveste, da spoznate,
 kaj da šli smo dni četvero
 brez počitka, brez oddiha
 in brez radosti veselja.
 Ne mudi se nam nad Turka,
 drugam cesta nas popelje,
 v drugo stran srce nas vodi,
 na radosti polna pota:
 jaz obletnico obhajam
 svoje deklice ljubezni.
 Kar ji nisem gledal v lice,
 dvoje let je že preteklo,
 pa se meni je stožilo
 po nje miljenih pogledih,
 k njej na grad hrvaške meje,
 pit grem vince najstarejše,
 vživat čase najsladkejše,
 ki le ona jih z nasmehi

milimi umeva dati,
 da premoti srce resno,
 ki postalo je otožno,
 kar mu več ne sije zvezda
 ki je nekdam mu sijala,
 kar na daleč razločili
 kraji naju so in časi,
 kar sem čul, da že snubači
 delali so ji posete
 in za roko jo prosili
 od ljubezni njene vneti.
 Grem obiskat drago svojo,
 za nje roko bom poprosil,
 da prepodil bom snubače
 bojzaljive s svojim mečem,
 da iz glave misli tožne
 in srca si bom prepodil...“

Dvignejo se čaše polne,
 nihče je ne ve besede,
 da bi Ravbarju govoril
 in napil njegovi sreči.

Se zamisli Janko Kisel
 roko s kupico povesi:
 „Čudno ni, da smo hiteli,
 ko srce le eno misel
 je imelo na nevesto,
 je pozabil na vse drugo,
 na prijatelje in četo.“

Dvigne čašo gospod Turen,
 pa pristavi z glasnim smehom:
 „Vodi nas po celem sveti,
 kadar hočeš, gospod Ravbar
 na snuboke ali v boje,
 da le vina ne zmanjkuje.“

A Sebasta mizo meri
 in molče pesti železne,
 nasloni na roč si meča,
 da orožje zabrenkeče.
 Bil pozabil je na jezo,
 ki mu srce je težila
 in budila misli grenke
 proti Ravbarjevi volji.
 Dobro Ravbarja pogleda,

resni se obraz nasmehne :
 „Taka nam so mlada leta,
 dobro jih pozna Sebast,
 menda da od same sreče
 nisi mogel govoriti,
 Bóg te živi, gospod Ravbar!“

Celo dolgo noč so pili
 in vesele pesmi peli,
 čaše polne so praznili.
 Ko je v jutru vstala zora,
 gospod Ravbar dá povelje,
 kliče hlapce, ukazuje
 zbrati četo vso na cesto.
 Zveseli se cela četa,
 hrskajo ji konji zvesti,
 odpočiti in poskočni,
 ker so slišali povelje,
 da bo zopet dalje treba.
 Gospod Ravbar pa ponosno
 konja vranca spet zasede
 dvigne roko v zrak visoko —
 v tek sledi mu zvesta četa.
 Smeje sam se Janko Kisel,
 ki junak je vedno resen —
 morda da mu lepe sanje
 motijo veselo glavo.
 Turen glavo je povetil,
 ker mu je postala težka —

še brni veselo pesem,
 da od vinapolne včasih
 prazna je majolka težja.
 A gospod Sebast stari
 jaše ravnodušno žrebca
 in se mladih dni spominja
 in na lepša svoja leta,
 ko je tudi on na zvezde
 še verjel in mislil nanje,
 na poglede ljubeznive,
 in govoril o snubačih —
 pa so vse odnesla leta . . .

Gospod Ravbar vojsko vodi
 po Dolenjski zapuščeni
 na oktobra dan jesenski
 proti daljni turški meji.
 Lice se mu sladko smeje
 v novo onemoglo jutro,
 v tek lahkoten vranca žene
 in na lepe zvezde misli,
 na nevestini očesi — —
 In za njim junaki tiho
 jezdijo po cesti beli,
 in spočita, nezaspana
 četa mu prepeva pesmi,
 kot da v svatbe bi bogate
 kot bi v vinske griče zlate
 vodil Ravbar jo veselo.

(DALJE.)

IVAN LAH:

GOSPOD RAVBAR.

PESEM.

(DALJE.)

II.

Pohod.

rajina, ti zemlja naša,
 zemlja slavna . . . Kadar duša
 se te spomni, domovina,
 k tebi k tebi zaželi si . . .
 Vse noči o tebi sanja
 misel moja, k tebi hodi,
 cele dneve gleda vate,
 v tebi celo noč vasuje,
 tvoje sluša pripovesti
 in se s tabo pogovarja:
 o predavnih lepih časih,
 ko ti solnce je sijalo
 solnce jasno — in o časih,
 ko je sužnost nate pala,
 sužnost trda — in o časih,
 ko na boje ti si vstala,
 boje tožne, zmage slavne,
 da na veke je zapala
 sreča tvoja, domovina,
 Krajina, ti zemlja naša . . .
 In v veselih, tožnih glasih
 v tebi pesem se oglašča,
 pesem, kakor zgodovina,
 tiha, skrita, nevesela: —
 nič po radosti ne vpraša,
 sama si veselje dela,
 kakor pesem vasovalca,
 ko na plani noč pozdravlja,
 noč in kočjo svoje drage,
 ko po polju sam koraka,
 v srcu so mu sladke sanje,
 pesem radostna na duši . . .
 Daleč bol leži boleča,
 kot globoko v srcu daleč,
 pesem tiha tam izvira,
 in ta pesem je vesela,
 ker leži dolenjska zemlja
 s polnimi od vina griči,

po dolinah ob vodovju
 vas stoji, samotna kočja,
 polje krog leži bogato,
 ker je Krajina vesela,
 v njej je noč nepozabljiva,
 v noči nje so sladke sanje,
 v sanjah pesem je vesela . . .
 Taka ti si zemlja naša,
 kadar trudna noč nad tabo
 plava . . . Žalost vso pozabiš,
 kakor dete, ki v zibelki
 spava . . . To je pesem naša . . .
 Tiho zemlja, tiho pesem . . .
 Slava — vsa je pokopana . . .
 zemlja naša poteptana! . . .
 Kam smo svoje dnove dali,
 kam smo slavo pokopali? . . .
 Tava v tebi duša težka,
 v duši misel nevesela,
 v srcu tožna žalost plaka,
 kot nad grobom bi junaka
 pesem peti zahotela . . .
 Daleč v srcu bolečina
 spi, ki pesem v nji izvira,
 toda pesem nevesela
 ni, le gnana od nemira
 peti si želi — o tebi,
 Krajina, o tvojih slavnih
 dneh . . . Pozabljena ne more
 biti naša zgodovina,
 zemlja ljubljena na veke
 ti si, sladka domovina;
 kri je v tebi tekla naša,
 v bojih smo za tebe padli,
 mi — in náte, zemlja naša,
 padla težka je temina . . .

Glej, tako vasuje s tabo
 misel moja, in o časih
 prešlih pesem kakor sanja
 s tebe, Krajina, se sliši,
 in v veselih poje glasih . . .

Vodi, vodi gospod Ravbar
dalje po široki cesti
proti granici hrvaški
svojo izpočito četo . . .
Veter v jutru mu zaveje,
rezgeta ponosni vranec,
v vetru se mu vije griva,
kakor da bi čutil vruga,
hrže glasno in nemirno.
Potaplja ga gospod Ravbar
z roko po napetem vratu,
pa veli poltiho vrancu :

„Le veselo hrzaj, vranec,
saj ne greva zdaj na vojsko,
saj ne greva v boj krvavi,
ki bo ločil za vse čase
nekdaj te od gospodarja.
Mnogo bitek sva prebila,
malo radosti užila . . .
Kolikrat po novi zmagi
nesel si me v bojno polje,
kakor na ženitovanje,
na krvavo turško svatbo!
Kolikrat si bojni smrti
nesel me v veselem diru
kakor ljubici v naročje . . .
Kolikrat čez svojih glave
si poskakal v ravno polje,
ko sama sva še ostala,
ko so vsi okoli padli! . . .
To je bila nam zabava,
to je bila sreča naša,
radost bila je edina . . .
Zemljo svojo smo branili,
svojo vero varovali,
mnogo časa dali vojski,
sebi smo ga malo dali.
A srce nam, kakor hoče,
vedno hoče si drugače,
in tako je zahotelo
si po lepih, mirnih časih . . .
Bojev bili smo nemalo,
druge radosti zdaj hoče,
lepše hoče si zabave,
sreče druge je iskalo,
ki ne dá je v boju zmaga,

ne po zmagi v svetu slava;
mirnega na stara leta
si želi doma počitka,
ki plačilo nam za trude
in za boje bo prestane.
Le veselo hrži danes,
vrani moj prijatelj zvesti,
saj ne greva v boj krvavi,
greva na veselo svatbo,
ki gospod jo tvoj obhaja.“ —

Zarezgeče čili vranec,
kot da umel bi besede,
ki gospod jih tiho pravi.

Pa utihne gospod Ravbar
in zamisli se globoko,
spomni se preteklih časov,
v mislih dnove zre bodoče,
več ne zmeni se za vranca,
dalje le po cestah belih
proti turški meji jaha.
Lahno vranec poiigrava,
kot da vedel bi, da nosi
na snuboke gospodarja,
ne pa v turški boj krvavi.

Jasno četi nad gorami,
jutro se je zasmajalo:
iz planjave solnce vstaja,
reke se čez plan šumeče,
rose v travi lesketajo,
megle bele pod gorami
dvigajo se nad lesove,
kot bi vile gorske bile.
Spremlja po drevesih praznih
četo ptičev glasna jata,
zadaj pa se v praznih upih
zbira četa lačnih vranov.

O, le pojte, drobne ptice,
a ne krokajte, vi vrani,
pesem jim veselo jutra
pevcem pevskim ne motite
z neprijetnimi glasovi! . . .
Da bi šli na bojno polje,
ne bi vi imeli glada;

ste v gostijo šli bogato —
dostikrat z junaško četo
a ne maramo vas v svate ...
Prazni so vam upi danes:
kjer ni boja za junaka,
tam za vrana ni gostije.
Za preteklih dni zahvalo
radosti nam ne kazite,
rajši na bojišča naša
na Posavje poletite,
bolje se vam bo plačalo;
ako malo vam bo paše,
na Podgradu se zberite,
ko bo tretje solnce vstalo,
na ostanke svatbe naše!
A ve, drobne pevske ptice,
dalje z nami poletite
in nam pesem pojte svatsko!

Jaše v jutru hrabra četa
proti staremu Podgradu,
poje pesmi, da odmeva
ob bregovih ji planjava,
poje pesmi od junakov.
Vstaja pesem src veselih,
pesem Ravbarjevih hlapcev,
o ljubezni, o dekletih
in o bojih pesem glasna,
in odmeva čez planjavo.
Jutro jasno, srce hrabro,
v duši pa vesela pesem ...
Lepšega na svetu nima
kot je četa pevajoča
pesmi radostne — junaške ...

In pred četo bratci trije,
Janko Kisel in Sebasta
in Jošt Turen brez nevolje
zibljejo se v sedlih lahno.
Konji z grivami vihrajo
in igrajo si z ušesi,
a na njih junaki trije.
Zateguje sam Sebasta
pesmi dobrovoljnih hlapcev,
Janko Kisel pa posluša
glas junaka, pesem starca,
a nemirno zviti Turen

se na levo in na pravo
po goricah le ozira,
kjer blešči se zlata kaplja.

Se posmeje Janko Kisel,
pa veli gospod Sebastu:
„Kaj da si tak dobre volje,
naš predragi, ljubi Lamberg,
da na stare tvoje dneve
pesem ti je hlapcev draga?
Saj navadno boje svoje
sam premišljaš tam ob strani,
in veselju brez pijače
sam nasproten si navadno.
Ni ti mar vesela četa,
dokler ne začutiš vraga,
da se v boju ž njim pomeriš —
Kaj vesele že godove
si brez pevanja obhajal,
skoraj bi ti ne verjeli
da ti usta peti znajo ...
Kaj da si tak dobre volje,
ljubljeni gospod Sebasta?“ ...

Se posmeje stari Lamberg
in besede je ne reče,
priteguje s krepkim glasom
pesmi od junaških bratov,
ki jo poje hrabra četa
izpočitih, dobrih hlapcev.

Se posmeje Kislu Turen
govori besede take:

„Kaj je čuda, da prepeva,
da tak močno se oglašča
danes dragi naš Sebasta,
ko je celo noč popival
vince iz dežele vroče,
in prespal cel ljubi danek
v sencj hladni tihe kočje.
Saj obul si je opanke
in odtložil je oklopnik
in obril si je pol brade,
da bi pri mladenkah mladih
tudi sam izgledal mlajši,
ko gre z Ravbarjem na svatbo,

kjer ga čaka gostovanje,
 ki je vedno mislil nanje . . .
 Ali kdo ve, če drugače
 ni izšla se svatba naša,
 da je bil Turčin v snubokih,
 martalozi pa na svatih;
 tako jaz po svoje menim,
 taki so današnji časi,
 da je to navadno danes,
 kar pred leti na tej zemlji
 bilo ni še po navadi . . .
 Morda bodo skoraj peli
 drugo pesem hlapci naši,
 pele nam ne bodo ptice,
 krokali nam bodo vrani . . .
 In če kdo je res ugrabil
 v gnezdu lepo golobico,
 ki jo ljubi gospod Ravbar,
 treba truda bo nemalo,
 — če je zdaj kje doli v Bosni
 Ravbarja nevesta draga —
 da se spet nazaj pripravi
 z gnezda drznega golobca
 ali divjega gavrana,
 mila mu ne bodi majka! . . .“

Nič ne zmeni se Sebasta,
 kaj pripoveduje Turen,
 za besede neprijazne
 stari se junak ne meni,
 vsakdo ve, da večkrat vino
 govori namesto Turna.
 Pesmi dalje pritegava —
 dobro razumel je šalo
 o gavranu v turški Bosni,
 in o lepi golobici . . .
 Meč ob robu si popravi,
 nejevoljno se odkašlja,
 misel čudna mu nenadno
 padla je med petjem v glavo.

Kakor v jutru megla lahna
 dalje urna četa plava,
 dalje pesem se oglašja,
 dalje hrabra četa jaše.

Vstaja solnce višje, vstaja,
 lepo Krajino pozdravlja,
 in za gore tihe — pada.
 Pa obseva beli Podgrad
 v zadnjih onemoglih žarkih,
 po tišini tihi mraka
 sence padajo v daljavo
 kot ponočni strah preteči . . .
 Šumno vije pod zidovi
 potok valov se ošabnih
 v nepretrganih slapovih.
 Podkev se glasijo vdari,
 po peščeni beli cesti
 hrzajo veseli vranci,
 lepi beli rezgetajo
 pod ponosnimi junaki;
 v urnem teku se zibaje
 plava kot oblak večerni
 po poljani hrabra četa,
 četa Ravbarja gospoda . . .
 In pod gradom na poljani
 naglo Ravbar vranca vstavi,
 dvigne roko v zrak visoko,
 obstopiti četi ukaže
 grada kamenite straže;
 v grad odpošlje odposlanca
 sam za njim po strmi poti
 v skokih radostnih pojaše,
 v sled mu gre junaška četa.

Otvoré se duri grada,
 vnide Ravbar s celo četo,
 klanjajo se nizko paži,
 dva držita konju uzde,
 dva pomagata mu s konja.
 Četa cela s konj poskače,
 prihité domači sluge
 in pobratijo se s hlapci;
 prinesó sena v ograde,
 izpusté vesele vrance,
 izpočije cela četa
 na dvorišču si Podgrada
 ob bogatih polnih mizah
 in ob vinu robe stare,
 kar premorejo ga kleti . . .

(DALJE.)

IVAN LAH:

GOSPOD RAVBAR.

PESEM.

(DALJE.)

Pohiti po dvoru gladkem,
po stopnicah kamenitih
v grad ponosni gospod Ravbar,
kjer na oknu ga pozdravlja
deklica oči nebeških,
deklica, kot vila krasna,
kot na solnčni, jasni gori
smehljajočega obraza
zlato solnčece pozdravlja.
Meč ob boku zaropoče,
mu ostroge zarožljajo.
Ej, kako je lep junače
mladi, vitki gospod Ravbar,
ko se na izhodu vstavi
in s sokoljimi pogledi
svojo hrabro četo meri
in izgine brez povratka.

A na dvoru bratci trije,
gospod Lambergar Sebasta,
Janko Kisel in Jošt Turen,
sedli k mizi so bogati,
ki pod lipo je košato,
vsa v majolkah obložena,
gostom na veselje stala.
Primejo majolke polne
in izpraznejo do konca,
da bi žejo pogasili,
ki na poti jih je žgala.
Njim na čelu sam Sebasta
prvi jo do dna izprazne,
in Jošt Turen, Janko Kisel,
zgledu temu brž sledita.
Potlej trčijo najprvo
gospodarju na zdravico
in na grada gostoljubje.
Ko so drugič natočili,
gospodárici na zdravje,
v vekovečno blagostanje
čaše so do dna spraznili.

Ko so tretjič natočili,
so nevestici na zdravje
in na srečo nje bodočo
polni radosti napili.

Briše potno čelo svoje
vtrujeni gospod Sebasta,
da se pleša mu ne vidi;
ne odvzame si čelade,
da bi mladim se dekletom
kakor mlad junak pokazal,
če bi ga na skrivnem morda
z grada kje opazovale
z radovednimi pogledi . . .

Se posmeje gospod Turen
govori mu šepetaje:

„Nič ne boj se, naš Sebasta,
zašli smo na prazno gnezdo,
ni je lepotice kake
menda v celem temle gradu.
Ena sama v njem se skriva,
ki jo ljubi gospod Ravbar,
nji zaman, gospod Sebasta,
skrival lice bi prestaro.
Pa bo menda že resnica,
da še lepe golobice,
kakor danes je navada,
ni seboj že prej odnesel
kak gavran iz turške Bosne
ali pa golob izvabil
jo seboj v bogate dvore.
Pa bo menda že resnica,
kakor zdaj se v gradu kaže,
da napravimo ta teden
še veselo, lepo svatbo,
da povabimo gospôdo
vso od blizu in od daleč
na veselo svatovanje.
Pa bo menda že resnica,

da je srečen gospod Ravbar,
 naj na vojsko gre nad Turka
 ali ljubi po gradovih.
 Nikdar še odšel brez zmage
 ni z bojišča in brez plena,
 pa bo menda tudi tukaj
 modro vedel izpeljati,
 da se bo smejala zmaga
 plen pa svetil se od zlata.
 Pa bo menda že resnica
 — če mi pamet misli pravo —,
 da še midva vmes dobiva
 morda zvesto srce kako
 ali pa vsaj lepo lice
 neizprosne mlade deve,
 med povabljenimi svati,
 ki jih Ravbar sem povabi,
 ki privró iz vse dežele.

Pa se malo poigrava
 in na plesu zavrtiva
 in razveseliva malo,
 kakor to je nekdaj bilo,
 ko so mlada leta cvela.
 Morda te, gospod Sebasta,
 zmoti gospodična kaka,
 da te vsaj za nekaj časa
 zapustila bi nevolja:
 saj ti menda ni neznano,
 kako lahko premagljiva
 včasih je prestara pamet.“ —
 Turen je tako govoril
 in izpraznil polno čašo.

Govori mu Janko Kisel:
 „Vse se lahko še napravi,
 mislim, da nam kratki dnovi
 prinesó še lepih časov.
 Toda modra pamet prava
 drugo kaže in svetuje.
 Kdor junak je, ne pozabi
 v jasnih dnovih, dni nesrečnih.
 Vedno treba v časih zdanjih
 misliti je na bodoče.
 Skrb za krajino domačo
 mene zapustiti noče.
 Če mi moja mlada glava

prav prevdari in razsodi,
 naj veselje nas ne zmaga —
 z možem naj previdnost hodi...
 Če se ženi gospod Ravbar,
 kdo nas vodil bo po bojih,
 kdo bo nam deželo branil,
 ko bo on pri ženi dragi
 presedeval lepe dnove:
 Meni se ne zdi to šala —
 resne zdaj imamo čase.“ —

Nagnil je junak majolko
 in do dna jo je izpraznil.

Si pogladi sivo brado,
 govori gospod Sebasta:

„Menim res, da to ni šala,
 kar vesela je resnica:
 praznovali bomo svatbo,
 Ravbar nam zadel je pravo.
 modra misel je njegova,
 ki mu vedno kaže pravo.
 Le pomislita, kaj bode,
 kaj prinesejo nam časi,
 če pomremo brez potomcev!
 Kdo za nami bo deželo,
 kdo bo vero našo hranil,
 kdo bo šel na Turško v boje,
 kdo bo slavo našo hranil?...
 Mlado kri nam starost hladna
 skoraj srce vroče vmiri,
 ko premine želja vsaka
 bojne sreče, trde slave,
 ko želimo si počitka
 le pod krovom kje domačim,
 kakor sam sedaj okušam,
 ko ostal sem starec-samec.
 Vse za grobom se pozabi,
 a prepozno je kesanje.“ —

Resno starec se zagleda,
 v dušku polno čašo sprazni.

Odgovarja mu Jošt Turen:
 „Modra tvoja je beseda,
 ljubljeni gospod Sebasta.

Po zgubljenih mojih letih
večkrat se mi kes oglašā.
A prinesli izpremembo
bodo nam prijazni časi;
tudi je obema znano,
da se Kisel ne bo branil
golobice ljubeznive,
kadar pravo kje zasači;
še na Krajino pozabil
bo v veselih tistih časih.
Tudi midva še brez truda
bova se rešila samstva,
ker najbolje je na sveti,
da oboje se združuje:
boj na Krajini krvavi
in doma vesela sreča
za prestanih dni plačilo . . .
Čudno le, da že na starost
so obšle te misli žale,
ko boš skoro hōdil nama
v škodo, dragi naš Sebasta,
češ da sva midva premlada,
tebe bodo si volile
naše lepe gospodične.“

Neverjetno z glavo maje
stari Lamberg in nemirno
z roko trdo brado gladi.
Trčili so polne čaše,
izpraznili jih junaki.
Ko tako so govorili,
pesem so zapeli hlapci
od visokega zidovja.
V mrak odmeva prepevanje,
a molče junaki trije.
Ne prepeva jim Sebasta,
misli na pretekle dneve,
Janko Kisel pa na čase
se zamislil je bodoče,
Turen pa v obraze mlade
se zagledal je smehljaje,
ki jih pripeljajo svatje
iz obližja in iz dalje.

Star je gospodar Podgrada,
hrabri Pōdgračan Milane,
ki na meji je hrvaški
davno-slavno gospodaril.

Sam ne gre sprejemati gostov,
k sebi kliče svoje paže
in povelja jim naznanja:
Pogostite goste-hlapce,
Ravbarja poznano četo?
Ravbarja pa gospodarja,
Jošta Turna, dušo drago,
ž njima Lambergar Sebasta,
meni starega že znanca,
Kisla, znanega junaka,
k mizi moji povabite.“

Razletē se urni paži,
oglasil se rog po gradu,
vabi k delu hitre sluge,
da takisto je po gradu,
kot da Turek ga oblega . . .
Prinesō vabila gostom.
Ne pomišljajo junaki,
obdarijo z zlatom paže,
starcu pošljejo pozdrave,
da odzovejo za mizo
vsi se ob gotovem času
na njegovo gostoljubje.

Po stopnicah pa lahko
z mečem dolgim ropotaje
stopa vrli gospod Ravbar,
rokavice si odpenja
in ovratnik si popravlja
Odslovi prijazne paže,
klanjajo se paži nizko
in izginejo v hodnikih;
sam gre z urnimi koraki
v sobo znano svoje drage.
Kot na skali sivi sokol
se ob solnčnem dnevu vstavi,
in z očmi si išče drage
in ozira se po vragu:
tako na nje sobe pragu
obstoji junaški Ravbar.
Nič ne čaka svoje drage,
videti nikjer ni vraga . . .
Sreča mila te, junače,
menda po vseh potih spremlja . . .
Sam stoji na njenem pragu,
nič ne čaka svoje drage,
sama mu hiti naproti . . .

Srčno Ravbar jo objame,
ves prevzet lepote take,
ki na svetu ji enake
videlo ni božje solnce,
kar po jasnem nebu plava.
Dolgo zreta brez besede
si v oči v ljubezni sami,
saj beseda je neznana,
ki bi srečo opisala,
bolja menda v časih takih
je pogledov govorica . . .
Gospod Ravbar znane slave,
ki se ni umikal mečem,
mirno je upognil glavo
pod ljubeznijo premagan.
Oj junače, gospod Ravbar,
kot otrok si, ki objame
prsi mu ljubezni sila . . .

Pred nogami svoje drage
Ravbar na kolena pade,
govori besede take:

„Sladka moja golobica,
mojega življenja zarja,
mojih dni bodočih solnce,
biser zemljice hrvaške!
Da ne bil bi živel dneva,
ko te sreča mi je dala,
ne bi hotel več živeti
praznega življenja sanje . . .
O Jedvinka, sreča moja,
mojih težkih dni tolažba,
ti ljubezni moje zvezda,
bodi tisočkrat mi zdrava.
Kaka to je sreča zame,
ti noči nemirnih sanja,
ko oči te smejo zreti,
golobica moja draga.“

Pa pokara ga Jedvinka,
Take mu besede pravi:

„Kaj da si tako odlašal,
da te ni tak dolgo bilo,
ljubi, dragi gospod Ravbar?
Vedno sem se zate bala,
čakala te dan za dnevom,

malo sem noči prespala,
mnogo sem jih prebedela
v neprestani skrbi zate . . .
Če tako si me zaželel,
kaj da ni te do Podgrada
nikdar vranec tvoj prinesel,
da ni bilo ne pozdrava
ne od tebe sporočila,
niti tebe, sokol dragi?
Peli so o tebi pevci
pesmi bojne in krvave,
kako biješ se po Turškem
in boriš si slavne zmage . . .
Davno sem obupovala,
da še kdaj se vrneš k meni,
misel je na srce pala,
da nekoč te v boj krvavi
prazna sreča bo zvabila,
da ti slavne zmage vstavi,
da na tujem te objame
smrt z nemilimi rokami,
da bi daleč zakopali
te v krvavi turški zemlji,
s konji težkimi teptani,
ne v domači zemlji lahki . . .
Mislila sem, da pozabil
skoro boš na grad odročni,
ko povsod po svetu daljnem
mnogo je deklet bogatih,
ki po zmagi pridobljeni
motijo oči junakom . . .“

Deklica pogled povesi . . .
So prinesle te besede
ji v spomin poprejšnje čase,
ko srce so ji obdale
misli čudne, misli težke,
kje že hodi gospod Ravbar:
ali živ še bije boje,
ali pal je v borbi hrabri,
ali misli dan za dnevom
na odročni grad podgrajski,
ali spi kje med junaki
smrti neminljivo spanje,
ali ga je premotila
deva druga bolj bogata
in krasnejša kakor ona . . .

Ker nestalno moško srce
rado prejšnjih dni pozabi,
če ga zmotijo pogledi
vneti od ljubezni mlade.
Skoro solze privabile
so v oči besede zadnje,
kakor solnce roso cvetki,
kadar v jutru se prikaže,
na pomladni cvet privabi.

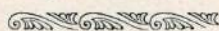
Pa molči ji gospod Ravbar
in ne reče ji besede:
vkloni le ponosno glavo,
potlej te besede pravi:
„Sodi kot je tebi drago,
zmagovit gospod je Ravbar,
Ravbar suženj je pokoren,
pa kaznuj in daj ukaze,
ti le moreš jih dajati,
drugi nihče ne na svetu . . .“

Ni ga draga kaznovala,
milo se je nasmejala

pa mu te besede pravi:
„Oh, kako bi ukazala,
kako bi ti kazen dala,
ko edino le na sveti
morem ti ljubezni dati,
ko dočakala sem komaj,
da si spomnil se Podgrada
in prišel po dolgem času,
ko so pravili da biješ
se po Turškem, da nemara
več ne vrneš se iz boja,
da pozabil si na drago,
ki ni tebe pozabila . . .“

Bistro vstane gospod Ravbar
in objame jo junače
svojo mlado golobico
in sprejema lepo kazen,
sladke njenih ust poljube
in najlepša očitanja:
— Kaj da te tak dolgo dolgo
bilo ni, moj ljubi, dragi . . .

(DALJE.)

GRIŠA:

SLEDOVI TEŽKIH UR . . .

Sledovi težkih ur,
spomini zimskih dni,
kaj zrete me v obraz
z otožnimi očmi?

Popotnik nisem jaz,
ki sneg ga je zapal —
ne, ne, jaz nisem on,
ki v noči je ostal . . .

Jaz merim svetlo pot,
pomladi grem nasprot,
naprej čez sneg in led,
v ljubezni topli svet!

IVAN LAH:

GOSPOD RAVBAR.

PESEM.

(DALJE.)

III.

Snubači.

Rog odmeva po Podgradu,
goste svoje k sebi vabi
stari gospodar Milane
na obed in gostovanje.
Tekajo po gradu paži
in naznanjajo povelja.
Se vzbudé ob mizah hlapci:
pesem v prsih je zastala,
ko so skoraj pozabili,
da vtešili niso glada,
ko so žejo si gasili.

Dvigne se gospod Sebasta,
ki pod lipo je košato
še imel besedo zadnjo.
In za njim Jošt Turen vstane,
zadnjo kupo je izpraznil
in potem se je potopil
v vina polno modrovanje.
In na zadnje Janko Kisel
vzpine ob mizi se junače,
bil junak se je zamislil
v dni bodočih sladke sanje.
Si nadenejo junaki
dragocena oblačila,
ki so s konj jim osedlanih
jih prinesli zvesti paži.
Dolgi meč ob strani svoji
spet veselo vsak pripaše
in na prsi sklep bliščeči,
bel ovratnik okrog vrata,
da se vse je zableščalo,
ko je šel gospod Sebasta,
ko je stopal vitki Turen,
in za njima Janko Kisel.

In z lahkotnimi koraki
pohité junaki trije
v grad, ponosno ropotaje

z bliskajočimi se meči.
Ej, kako se Turen baha:
no iz oken skritih grada
mladih ni oči zvedavih...
In kako brez vsega straha
si odkril je glavo sivo
plešasti gospod Sebasta,
da si kodre osivele
za ovratnikom popravi.
Janko Kisel, duša plaha,
ki boji oči se strele
bolj kot strele od junaka,
ko se bije boj krvavi,
danes ni se treba bati,
da puščica te zadene,
ki oči bi jo poslale
od nebeškega plamena,
da ti srce hrabro vname.

Stopajo junaki trije
po stopnicah trdih grada,
kamor gospodar jih vabi
na obed in gostovanje.
Njim nasproti se prismeje
vedno resni gospod Ravbar
in molče junakom svojim
bratovsko roko podaja.
Kaj bi hotel govoriti,
ko so tiho vsi molčali,
ko najlepša je ljubezen,
kadar v srca dnu ostane...
Ali Turen, moj junače,
da ne moreš ti molčati,
kadar se napiješ vina
iz opojne sladke čaše!

„Kaka sreča tebe čaka“,
Ravbarju dé gospodarju:
„sreča in veselje kako
vsa bodoča tvoja leta,
naš preljubi gospod Ravbar!
Najsrečnejši si pod solncem,

kar jih božja zemlja hrani.
 Ko po Turškem bñješ boje,
 pridobivaš slavne zmage,
 ko po cestah belih hodiš,
 sreča tebe ne ostavi.
 Sreča tebi v dar je dala,
 česar nam ne more dati,
 ali pa nam dati noče,
 da dobil si golobico,
 ki ji ni nikjer enake . . .
 Pa naj rečem še besedo :
 Če imam pobiti vruga,
 tudi jaz po golobico
 pojdem v zemljico hrvaško,
 ker ponosne so Kranjice
 neusmiljene postale. "

Tiho stopa gospod Ravbar
 ne odgovori besede,
 kakor da ni slišal hvale,
 meč ob boku si popravi.
 Sivo brado si pogladil
 je molče gospod Sebasta :
 Lepše bilo je življenje,
 ko so bila leta mlada . . .
 Janko Kisel sam pri sebi
 razmišljuje misli take —
 kar še niso nam prinesli,
 lahko prinesó nam časi.

Goste svoje na divanu
 sprejme gospodar Milane,
 okrog mize jih bogate
 posadi po vrsti pravi :
 si na desno stran Sebasta
 posadi, junaka, znanca,
 a nasproti mesto častno
 gospod Ravbarju odkaže,
 in na pravo Jošta Turna,
 in na levo Janka Kisla,
 kot mu kaže misel prava,
 posadi na mesta važna,
 kot po letih sta junaka,
 kot po delih sta poznana
 gosta mu enako draga,
 da izide vse po šegi,
 da ne krši gostoljubja
 in gradu navade stare.

Govori mu gospod Ravbar :
 „Tisoč sreč naj Bog iz neba
 pošlje ti, naš gospodare,
 in vsa sreča naj napolni
 tvoj domači grad podgrajski.
 Da ti srečno raste polje,
 da bogata bo pšenica,
 da gorica vinorodna
 obrodi ti dobro kapljo,
 da ti srečna je družina,
 da ti sreča dobra dade,
 kar bi bilo ti najdražje,
 da ti váruje pred strelo
 in pred Turkom krvolokom
 tvoj Podgrad, lepoto kraja.
 Kot na sivi skali sokol
 si naselil se, Milane,
 slavnih dedov dedič slavni,
 in junak po svetu znani
 v zidu mirnega Podgrada !
 Da še dolgo v gostoljubje
 vrata bi odprta stala
 gostu trudnemu v počitek
 tebi v večno blagostanje !
 Da še dolgo gospodaril
 v svojo bi in srečo našo,
 dragi gospodar Milane.
 Da bi narodu v obrambo
 bil tvoj grad in za deželo,
 kot je leta bil nekdanja,
 ko je dedov rod poznani
 po Podgradu gospodaril.
 Kakor trdni grad podgrajski
 si junak, gospod Milane,
 trd junak kot skala siva,
 v prsih pa srce ti zlato,
 kot zakladi na Podgradu.
 Naj napolni hišo tvojo
 sreča večja, bolj prijazna,
 kot mogoče je v besedah
 trudnim gostom jo želeti. "

Gospodar ne more vstati
 leta že trpi Milane
 težke, onemogle čase,
 kar je sile sreča zdrava,
 starost pa je leta vzela.
 Bil je strah posavske zemlje

nekdaj gospodar Milane,
 ko je še zahajal v boje
 na obrežje onkraj Save,
 v daljno zemljo sedmograjsko
 in na ogrske planjave
 kralju svojemu na službo.
 In tako zdaj leta mlada
 trda starost mu maščuje.
 Kakor na večer za gore
 vtone solnce v zlati zarji,
 da na širnem se ponebju
 novih zvezd kolo pokaže,
 da mogoče je spoznati
 tudi druge zvezde manjše,
 ko jih ne zasije solnce:
 tako padla je za gore
 njega svetla zvezda slave
 v starih onemoglih časih...
 In tako je živel leta
 v gradu gospodar Milane
 starih dni spomine mlade.

Vzradosti srce se starcu,
 dvigne kupo svojo zlato,
 gostom svojim na zdravico
 govori besede take:

„Vsak od vas mi, gostje dragi,
 bodi tisočkrat pozdravljen!
 Kaka pač je sreče dobra
 vas na grad mi pripeljala,
 dobri, ljubljeni junaki!
 Kaka pač je radost zame,
 da mi pride v gostoljubje
 v starih, zapuščenih časih
 neugnana četa mlada.
 Kar stoji že grad podgrajski,
 kar bo stal bodoče čase,
 vedno gostu v gostoljubje
 roko in srce podaja.
 Kar je radost za junaka,
 to je tiha sreča naša,
 ko ga mimo cesta vodi,
 ko iz mirne zemlje kranjske
 gre na Turško v boj krvavi,
 ali kadar v zemljo svojo
 vrača se z junaško zmago.
 Škoda le, da čase zdanje

malo se na vojsko hodi,
 da prihaja gostov malo
 na odročni grad podgrajski...
 Prva naj na tvoje zdravje,
 moj preljubi gospod Ravbar,
 kupa ta se vina prazni...
 Lepa je dolžnost junaka,
 lepše delo je njegovo,
 če ne išče prazne slave
 za junaška dela svoja.
 Mnogo že si se preboril,
 gospod Ravbar, zvezda slave,
 kras dežele svoje kranjske,
 cvet junakov med junaki!
 Ni mi sreča to najmanjša,
 da ob mizi moji danes
 morem tebe pogostiti
 in ob tebi tvoje druge,
 prve za teboj junake.
 Da bi si boril še zmage
 v zemlji turški mnoga leta,
 da bi si povečal slavo,
 ko boš dom in vero branil,
 to je moja záte želja,
 če je tudi tebi pravo.
 Če pa ne bi bilo pravo,
 če bi se umiril rajši
 in doma zagospodaril
 v mirnih gradih dedov slavnih
 in počil po dnevih slave,
 naj nam sreča dá enakih
 kot si ti, junakov dobrih,
 ki si ti jih v boju zvadil,
 da vmiri po dolgih letih
 vtrujena se zemlja naša,
 da boš mogel v domačiji
 brez skrbi noči prespati,
 mirne dnove preživeti
 po nemirnih težkih časih,
 da boš vžival trude svoje
 ob spominih bojne slave
 v tihem svojem domovanju
 in potomcev svojih gledal
 poznoletne nove nade,
 ko boš speljal v grad domači
 si po volji golobico,
 da pojó na tvojo slavo
 pozni še potomcev časi.“

Dvigne stavec kupo zlato,
dvigne kupo gospod Ravbar,
na zdravice te zahvalo
govori besede take:

„Veselé me danes boji,
jutri pa me mika svatba,
med obojim srce voli,
težko je spoznati pravo.
Pravijo, da v časih takih
starcev modri svet pomaga.“

Govori gospod Milane:
„Meče sučejo naj mladi,
starim je počitka treba.
Slavi služi mlade čase,
starost sebi prigovori,
skrbi za bodoča leta,
srečo vsak si sam ustvari.“

Dvigne čašo gospod Ravbar
brez besede jo izprazne,
dobro vedel je, kaj misli,
dobro vedel je, kaj pravi.

Dalje gospodar napiva
drugu svojemu Sebastu
in v besedah povzneženih
ga z majolko nagovarja:
„Več si storil, kot je treba,
dragi moj junak Sebastu.
Mladec vzel si ščit na rame,
žrebca mladega zajahal,
z nami bil si hrabre boje,
ko smo bili se brez zmage
dolga, trudapolna leta.
Jaz že davno na Podgradu
sem si poiskal pokoja,
ti pa boju star prijatelj
vedno še na vojsko jahaš,
ko ti menda v letih totih
roka težka je postala.
Sreče vstvariti domače
nikdar ni ti bilo mari,
eno skrb le, za deželo,
eno radost le, na boju,
si imel, junak Sebastu.
Boj je bila sreča tvoja.
Tebe, starega junaka,

ni ljubezen premotila,
golobica ni zvalila
v mirne sreče sanje sladke,
ljubša od ljubezni pesmi
bila ti je pesem bojna.
Kot ti voli srce drago,
vošči ti prijatelj stari,
da ti sije sreča mila,
mnoga leta ti podaljšaj,
ž njimi večaj slavo svojo
v čast dežele, veri v brambo
in v vsevečno radost našo.“

Govori gospod Sebastu:
„Tebi dragi gospodare,
pijem kupo na zdravico.
Dolgo si boril se z nami,
ni ti smrt odvzela meča,
a usoda neprijazna
vstavila je slave pota.
Kar dežel ima Posavje,
kar Podonavje globoko,
po vseh gradih slava tvoja
poje se, junak Milane.
Boja treba je deželi,
veri treba je obrambe.
Taka je dolžnost junaka,
da se bije brez prestanka,
dokler ne prinese zmago
ali smrt junaška sreča.
Pa zakaj bi se ne bili,
ko živeti brez opravka
je na svetu dolgočasno
in sramotno za junaka!
Čudno nam usoda voli,
da enako nam ne meri
za enako — da nam trudov,
v časih mladih posejanih,
v starih dnovih ne poplača.
Moja sreča nima doma,
niti ga ni meni dala,
a mi dala je Posavje,
kjer imamo večno svatbo,
večno svatbo, radost večno,
kadar gremo v boj krvavi.
Glej tako, gospod Milane,
je ostal junak Sebastu
po usodi, sreči slepi,

brez domače sreče sladke,
da ljubezen ni zmotila,
golobica ni zvabila
ga v domovja mirne čase.“

Se smeji gospod Milane,
pije vina polno čašo
gostu svojemu na zdravje,
zraven te besede pravi:
„Res je zla usoda bila,
moj Sebasta, duša zlata,
da za leta tvoja mlada
ni priznala ti plačila.“

Vtihn gospodar Milane
žalost mu na srce pada,
ko se spomni časov mladih,
ko se spomni na junaka,
ki po bojih, z njim enakih,
sreče ni dobil enake.

Tiho zre junak Sebasta,
meri vina čašo zlato,
žalost je na dušo padla,
ko je hotel razodeti
drugu staremu v tolažbo
srečo in nesrečo svojo.

Da se žalost ta premaga,
da veselje spet zavlada,
govori gospod Milane :

„Treba ni besed bogatih,
kadar zbrani dobre volje
se zberó junaki stari,
bliže kot beseda sama
srce s srcem razgovarja.“

Pa napiva Joštu Turnu
in na zdravje Kislu Janku :
„Bog veselo sprimi vaju
znana po deželi naši,
povsod ljubljena junaka.
Sreča bojna, vedno jasna,
naj prinese vama slave,
ko vesela še živita
nepozabna mlada leta.
Skoraj naj prinese sreča,
da težavni boj končata,
da pušica ne zadene
od sovražnika speljana,
a da vaju bi zadela
od pogleda deve mlade,
da ljubezen srca vname,
da napolni sreča dvore.“

Oj, kako oba molčala
sta Jošt Turen, Janko Kisel,
mlada še oba junaka,
na besede čudne take...
Le po čašah sta prijela
in spraznila jih do kaplje.

(DALJE.)

IVAN LAH:

GOSPOD RAVBAR.

PESEM.

es zamišljen gospod Ravbar
te pogovore poslušā,
teško težko je molčati,
ko je v prsih polna duša,
ko bi govorilo rado
srce o ljubezni dragi
in oči bi hrepeneče
njo le gledale pred sabo.

Da veselje se ohrani,
da pogovor dalje teče,
o junakih in o časih
gospodar začne besedo :

„Pa se čudno meni kaže,
ko živim na bojni meji,
da ni bilo v časih zadnjih
čuti od Bošnjakov turških,
drug h roparskih poganov,
ki od vseh strani v deželo
drli so poprejšnje čase.
Mirna je postala zemlja,
kar si zadnjič tod se vračal
s četo svojo, gospod Ravbar.
Hujše smo imeli čase,
ko je Turek neugnani
hodil na krvave goste.
Mnogo dni smo se prebili,
malo smo noči prespali.
Zdaj so menda se junakov
naših strahopetno zbalī,
če ni duša jim poganska
zviā bolj kot pamet naša,
da nevihto mir pripravlja.
Modra res je pamet tvoja,
duša hrabra, gospod Ravbar,
in previdna roka tvoja,
da pogledat greš čez mejo,
kaj nam bližnji čas prinaša,
da napolniš vojsko svojo

(DALJE.)

vso z junaki, da deželo
nam na trdi boj pripraviš.
Taka smo hodili pota,
ko so bila leta naša:
šli v Turčijo smo globoko
tudi mi na gostovanje;
mnogo moŹ ni vojska stala,
a so bili ti junaki . . .“

In še dalje zgodbe pravi
o nekdanjih lepih časih,
o junakih, ki so padli,
in o bojih, kar jih z njimi
bil je gospodar Milane.
Vmes pa so hiteli paŹi,
z vinom mize so polnili,
nalivali prazne čaše,
in junaki jih praznili.
Dolgo dolgo gostje dragi
so pri mizi se gostili,
mnogo so majolko prazno
z novim vinom natočili,
in pretekle čase davno
iz spominov so budili.

Govori gospod Milane,
urnim slugam ukazuje:
„Prinesite meč mi, sluge,
da si zopet ga opašem
prejšnjih dni spomin najdraŹji,
ko gostim junake same.
Ej, tako zahrepenela
duša je junaku-starcu,
po junaških, lepih bojih
in po slavnih davnih časih . . .“

So prinesli mu na mizo
meč, spomin nekdanjih časov.
Ga pripaše okrog pasa,
govori gospod Milane:

„Oj, kako je zarjavelo,
kar se nekdanj je bleščalo —
in tako na svetu mine
sled nekdanje bojne slave.
Več mi ni moči ostalo,
da bi mogel v vojsko z vami,
leta moja so minila
in so vse odnesla sabo.
Rad bi v turški krvi brusil
zarjaveli meč kot včasih,
a zastonj si delam nade;
nekdanj z mečem se igrala,
roka zdaj mi omaguje . . .“

V misli tožne se zamisli,
žalost dušo mu objame,
vzame v roke čašo zlato,
govori besede take:

„Gostje moji, zadnja čaša
preden vas iz zemlje kranjske
dobra sreča v boj ponese,
vam se na Podgradu nudi.
Več ne najdete poslej si
gostoljubja hiše bratske,
ne mudite dobrih časov,
in uživajte gostoljubje,
ki ga hiša moja daje.
Mnogo more možu vino,
dvojno moč mu v ude vlije
dvakrat mu pogum ojači,
dušo mu veselo vstvari,
kadar tožna ura pride.
Vzveselite se, junaki,
žale misli opustite,
ko cvetó vam leta mlada.
Vse vam dá, junaki dragi,
kar premore klet bogata,
vaš pobratim, vaš Milane . . .“

Ej, Jošt Turen, čas je pravi,
sreča res te je rodila
Dolgo že je v prsah mladih
pesem vstajala počasi
in beseda negotova
je izgovora iskala.
V rokah vrč, na ustih pesem,
to je sreča za junaka,

to je tebi ura sladka.
Nagovarja gospodarja:

„Bog ti leta daj prijazna,
ljubljeni gospod Milane,
vsega dal si svojim gostom,
česar nam si mogel dati.
Vreden ni gostije tvoje,
kdor bi želel si drugače,
komur misel brez zahvale
bi motila sito glavo.
Nikdar naj uho ne sliši
ti besede gosta žale.
Vsa vesela je gostija;
želja meni vsaj nikaka
zdaj nikjer se ne oglašá,
ne po jedi, ne pijači.
Vsega ima grad obilo,
vendar nekaj srcu manjka:
da bi po navadi stari
pesem nam zagodel pevec,
mi pa da bi zaplesali
ali pesem z njim zapeli . . .“

Govori gospod Milane:
„Ljubše mlademu junaku
pač je v boju zaplesati,
nego po dvoranah gladkih.
Pa govoril si resnico,
da po vinski nas pijači
k sebi vabi pesem sladka.
A ustreči ni mogoče
željam tvojim, Turen dragi,
na odročnem se Podgradu
več ne zbirajo mladiči,
jaz pa sem postal že starec,
ni me želja zaplesati,
dolgo dolgo že na gradu
ni se pevec kak oglasil,
da bi včasih ure dolge
s sladkim petjem kratkočasil.“

Pa je čudo preveliko,
da zgodi se iznenada,
kar si željno srce misli.
Prihiti naznanjat sluga,
da pred vratmi pevec čaka
na gospodovo povelje.

Pripeljati predse vkaže
gostoljubni ga Milane . . .
Pride pevec mlade glave,
sladko pesem ubiraje
in globoko gospodarju
gostom drugim se priklanja.

Govori gospod Milane :
„Daj, zapoj nam, pevec dragi,
pesem po besedi svoji,
da nas milo kratkočasi,
da oživlja srca naša.
Poj o bojih nam neznanih,
poj nam o junakih naših,
poj nam slavo tuje zemlje,
daj, zapoj, kar tebi drago,
kar gospôdi bolj ugaja,
prvo pa od mize naše
sprejmi gostoljubja čašo!“

In izprazne kupo pevec
družbi celi v dobro zdravje
in posebej gospodarju,
ki sprejema v gostoljubje
pevca tujega, neznanca.
Govori besede pevec :

„Bog ti dneve slajšaj jasne,
slavni gospodar Milane,
Bog ti sine daj enake,
kar ti sreča more dati,
dá naj tebi in Podgradu.“

Govori junak mu stari :
„Daj, povej, odkod prihajaš
potujoči pevec mladi,
da so znana ti imena
in ime gradu — Podgrada.“

Odgovarja pevec mladi :
„Čez dežele tri na daleč
znano je ime junaka
in njegovega domovja,
pa kako bi mi ostalo
slavno to ime neznano!“

Govori gospod Milane :
„Dobro rekel si besedo,
ki uho jo sliši rado.

Ali varno ni te čase
upati besedi vsaki ;
da te tudi gost prevara,
je prišlo pri nas v navado.
Po izkušnjah dolgoletnih
nezaupno je postalo
srce, kot devojki mladi,
kadar prvi jo nezvesto
ljubljeni junak prevara,
kot otroku, ki ga v gozdu
pičila je skrita kača.
Vidi se, da k nam prihajaš,
pevec, iz dežele daljne,
daj, zapoj nam pesem drago,
ki bo radost za junake.“

Poje pesem pevec mladi
sladke strune ubiraje :

„Kaj po Turčiji globoki
biješ boje, moj junače,
kaj pozabil, gospod Ravbar,
na dežele si domače ?

Kaj pozabil si na zemljo
in nje slavljene gradove,
da po Turškem le boriš si
zmage slavne, zmage nove?

Pa pomisli, kaj pozabil
v gradu si, v deželi svoji,
pa ti mari več ne bodo
zmage slavne, turški boji.

Ti pozabil si, a ona
ni te, sokol, pozabila,
čaka zvesto dan za dnevom,
kar te vojska je ločila.

Ej, moj srečni gospod Ravbar,
zberi hlapce svoje čete,
pa popelji k ljubi svoji
rajši v sladke jih posete.

Pusti zmage pusti boje,
pa na konje urne plani
pa pohiti mi v galopu
proti mirni kranjski strani.

Drugi naj zdaj bñje boje,
ni se čas ti vojskovati,
rajši pojdi na snuboke
k svoji deklici bogati.

Lepše kakor zvezde neba
sijejo oči, mileje
kakor zarja v jutru dneva,
njeno lice se ti smeje.

Pa pozabi, če bi mogel,
gospod Ravbar, zvezdic dvoje,
ki so nekdam ti sijale,
ko, si šel na turške boje.

Pa pozabi, gospod Ravbar,
če bi mogel pozabiti,
če ti v prsih še junaških
nehalo srce ni bñti.

Nisi mogel pozabiti,
če ti v glavi ni spomina,
če je srce ti kaméno,
kaj ti čuva domovina.

Grad belí se na Podgradu,
kadar sije jutra zora,
vojska tam stoji junakov,
vojska bela sredi dvora.

Pojdi, preden na pohode
vojska na Podgradu vstane,
dokler goste še gostuje
dobri gospodar Milane.

Oj, široko je Posavje,
in Podonavje globoko,
a zidovje na Podgradu
ni ti, sokol, previsoko.

Če pa zemljica je črna,
sokol dragi, te pokrila,
golobica tvoja mila
v solzah bo oči izlila.

Šla bo tja na bojno polje,
prej srce ji ne miruje,
noč in dan po tebi joka,
vedno za teboj zdihuje.

Kaj ti pravim, gospod Ravbar,
da bi skoraj vbil že vraga,
da prišel bi v grad podgrajski,
kjer te čaka tvoja draga.

Pa da čul bi pesem našo,
planil bi kot sokol sivi,
kadar na visoki skali
zvabi glas ga ljubeznivi.

Pa priplul po cesti beli
ti junak bi med junaki,
kot priplulo solnce zlato
bi nad belimi oblaki.

Obsijal bi njene dvore,
obsijal bi cvetko milo,
ki pod stene temne svoje
jo zidovje je pokrilo,

da po tebi, zapuščena,
dneve in noči zdihuje,
in pri pevcih in junakih
le po tebi poprašuje.

Vrni že se, sokol mili,
dol iz Turčije globoke,
s svati svojimi pohiti
v grad podgrajski na snuboke.

Da ti cvete sreča mila
dolga vsa bodoča leta,
da deželi sreča tvoja
lepših časov up obeta.“

Pesem svojo pevec poje,
vse junake pesem gane,
vsi poslušajo molčeče.

Govori gospod Milane:
„Poj nam, pevec, pesem novo,
če bo tá že dokončana,
ki je videti brez konca.
Čudno res, kaj pevci mladi
v srcu nosijo in v glavi.
Tebi pa, junače dragi,
Ravbar, pijemo na slavo.“

Vsi so Ravbarju napili,
vsi so čaše izpraznili.
Pevec strune vbira vbrane
pesem svojo poje dalje,
a za mizo gospod Ravbar
vitko mi na noge vstane,
govori Milanu starcu:
„Lepa je beseda kratka,
ne spodobi se junaku
govoriti brez potrebe,
ko ga delo dolgo čaka.
Ne spodobi se za gosta,
da prevara gostoljubje,
da skrivnosti brez besede
bi prikrival gospodarju.
Pa poslušaj me, Milane,
kaj ti srce moje pravi.
Mi ne gremo v boj krvavi,
mirna zemlja je pred vrage,
k tebi s svojimi junaki
danes sem prišel na gosti,
ne z junaki, ampak s svati.

Ni me zemljica pokrila,
še po zemlji hodi Ravbar,
še po Turškem bîjem boje,
a resnica je, kar praviš,
nam po duši brat, Milane:
težka roka je postala,
ki je bila nekdanj mlada,
leta so postala stara,
da je srce zaželelo
dvore videti domače
in živeti tihe dnove.
A je treba za junaka,
kot golobu golobice,
kot sokolu sokolice,
treba mile je družice,
ki junaku je enaka.
Kar ima ozidje grada,
dal si gostom svojim dragim,

da imaš kleti bogate,
vina tvoja so kazala,
miza, polno obložena,
vabi gosta v gostovanje,
dal si srce svoje zlato,
dal nam bratsko roko verno,
meni pa zaklad najdražji
daj, zaupaj na življenje,
ker v snuboke zdaj prihajam
prosit hčere te edinke,
ki jo ljubi srce moje,
ki v ljubezni misli name.“

Pa umolkne gospod Ravbar,
pevec poje pesem svojo,
čudno zre gospod Milane
govori besede take:

„Ni lepo, da mož na slave
vencih mlade dni počiva,
treba nam je trde nûje
od zarana pa do mraka,
a ti dragi gospod Ravbar
storil srečno si deželo
tebi le bi mogel dati,
kar nikomur ne na sveti.
Bog ti blagoslovi srečo,
ki jo roka moja daje!“

Zazvené kozarci zlati,
po dvorani pesem sladka
strun se pevčevih razlega.
Oj, ti srečni gospod Ravbar,
ki objema te Milane:
Bog ti blagoslovi srečo,
z njo daj tebi sladke dnove! . . .
In zvené vesele čaše,
pesem pevca in junakov
nad veseljem sreče take
v pozni noči se oglašá.

(DALJE.)

IVAN LAH:

GOSPOD RAVBAR.

PESEM.

(DALJE.)

IV.

Prijetelji.

Hlapce svoje Ravbar kliče,
ko naznanja dan danica,
ko po gradu petelini
znanijo žarenje dneva:
„Ej, na noge, dobri hlapci,
rane ure ne mudite,
v dneh veselih slave svoje,
težkih časov ne zabite!
Že nad spečimi glavami
se vam jasno jutro svita.“

Prihité zaspani hlapci.
Govori jim gospod Ravbar:
„Izza rana pa do mraka,
kdor junak je, ne počiva,
dni vesele vsak po volji,
a junaško naj uživa.
Dobro vsi se veselite,
pripravljajte se na svatbo,
dobro konje mi pojite,
mного krme jim dajajte,
da so čili vam konjiči,
kadar spet v deželo Kranjsko
s svatbe naše pohitimo.
Vmes pa meče si brusite,
lepe boje ž njimi bíte,
da je naša hrabra četa
vedno v bojih zmagovita.“

Vzveselé se dobri hlapci
pa tako si govorijo:
„Dobro pri junaku takem
tudi je za hlapca biti,
vina in zlata ne manjka,
kdor mu hoče prav služiti.“

So se hlapci veselili,
malo vsi so počivali,
sladko vince so točili,

se na svatbo pripravljali,
dobre konje so pojili,
mного jesti jim dajali,
tope meče so brusili,
lepe boje bojevali...
Ali sreča poljubila,
li nesreča pozabila
te je, ljubi gospod Ravbar,
ko na gradu ti Podgradu
tako jasno solnce sije!
Vse pripravlja ti gostijo.
Izza rana pa do mraka
letajo po gradu paži,
dni se lepih veselijo;
in med njimi dobri hlapci
v lepih bojih se borijo
in pripravljajo na svatbo;
in med njimi hrabri trije
se pripravljajo junaki:
stari Lambergar Sebasta
in Jošt Turen, Janko Kisel,
in gospod Milane ž njimi.
Brusi meč si zviti Turen
in po zraku praznem bíte,
kot da bíte s Turki boje,
kdor junak je, ne počije.
Konja Kisel opazuje
in pripravlja za turnirje,
v ravno polje z njim pojaha,
v skokih dolgih v grad se vrača.
Gospod Lamberg brado brije
in popravlja kodre sive,
da za leta bi omladil
osivelo staro lice.
Oj, ti Ravbar, moj junače,
res je tebi sreča mila,
brez skrbi in brez prevare,
brez prežalostne ločitve
dni najlepše sreče svoje
ob nevesti svoji vživaš.
Tisočakov doto zlato,
zlatih rajničev število

šteje ti gospod Milane.
Razleteli so konjiči
se po gradih domačije
in na njih veseli paži,
da povabijo na svatbo
kranjske zemlje in hrvaške
celo žlahto plemenito,
z njimi lepe gospodične
in junake znane slave.

Lov lové po gozdih tihih
Ravbarja junaki trije
in na konjih bojaželjnih
v lepih bojih se borijo.
Sučejo junaško meče,
da bi zmago si dobili,
da pred svati večjo slavo
bi si z boji priborili,
da v očeh bi gospodičen
sladko hvalo zaslužili.
Tretji dan se že borijo,
nihče drugega ne zmaga,
meče že so polomili,
dobre konje utrudili.
Je junak gospod Sebasta,
— težka roka težko bije, —
a je hraber Turen zviti,
dobro meču se umika;
urnejši pa še je Kisel,
kadar v begu vranca vrača.
Znova meče zakalijo,
dan četrti še borijo,
krog gradu junaki trije —
vsi enaki so junaki.
Si podajo roke zvesto
in tako si govorijo:
„Prazen trud je, prazno delo,
boljše si je odpočiti,
z vinom dolgi čas prebiti,
dokler ne doide pater
ali gostje plemeniti.“
So do grada se vrnilo,
so si dobro odpočili,
vina si nalili v čaše,
lepših dni se veselili.
A na gradu hitri sluge
so pripravljali gostijo.
Prihitele so mladenke,

vence vijejo vesele,
pojejo si pesmi mile,
ž njimi Ravbarjevi hlapci.
Ko so vencev že navile,
so jih porazpeli hlapci,
da jesen so ovenelo
v pomlad živo spremenili.
Potlej ples so zaplesali,
se na dvoru veselili,
sami vino so točili
in devojkam piti dali,
pa so rekli dobri hlapci:
„Ali dobro je služiti
vsaj za hlapca pri junaku,
imaš slave, imaš zlata,
imaš vinca zlato čašo.“

In v visoke grajske line
prapor so visok razvili,
da naznanja tujcu radost,
ki na gradu zdaj kraljuje.
Vije prapor se nad gradom,
kot se ptica v zraku vije,
da se v dalj široko vidi,
da od daleč goste vabi,
če na svatbo že hitijo
po dežele cestah belih . . .

Ko se tretjič solnce niža,
pevec mlad hiti iz grada.
Govori si pevec mladi:
„Zdrava, sreča ljubezniva
lepega gradu Podgrada,
hvala ti za gostoljubje,
gospodar, junak Milane,
da si zdrav mi, gospod Ravbar,
in s teboj junaki trije
in junaška četa tvoja!
Svatbe tvoje pesem moja
sladko ti ne bo sladila,
pesmi slave na gostiji
pel ne bo ti pevec Mila.
Nič ne venčajte gradú mi,
draga, ljubljena dekleta,
vencev s cvetja ne pletite,
ne pripravljajte gostije,
med seboj se ne borite,
dobri, ljubljene junaki,

škoda časa, škoda sile . . .
 Rajši meče si brusite,
 da vas hrabri Martalozi
 saboj ne peljajo žive,
 da ob Donavi bogati
 svatbo z njimi pogostite,
 oj, nemilo in krvavo . . .
 Rajši zlato vino pijte,
 da ga ne bo pil Ostoja,
 oj Ostoja, buča zvita,
 glava Martalozov zvitih,
 svetla zvezda jasne čete.
 Rajši k mizam posedite
 pa gostijo si začnite,
 da ne motijo vam gostje
 nepovabljeni gostije.

Prišel bo junak Ostoja
 z Martalozov hlabro četo . . .

Oj, ne šteje rumenih zlatov,
 dobri gospodar Milane,
 zlate bodo razdelili,
 razdelili, nič prešteli
 Martalozi, svatje tvoji.
 Oj junače, gospod Ravbar,
 nič ne daljšaj lepih časov,
 ki na strani tvoje mile
 sreča jih je podelila.
 Rajši patra pripeljite,
 urno svatbo mi gostite,
 ker hitrejši od sokola,
 silnejši od vihre ljute
 je Ostoja s četo svojo.

Res junak si, gospod Ravbar,
 ali večji je Ostoja,
 ki je vzljubil tvojo ljubo,
 ki jo ljubi bolj od raja,
 bolj kot slavo in življenje,
 bolj kot zveste brate svoje.
 Ni sokola nad sokola,
 ko na skali odpočije,
 z jasnim okom zemljo meri,
 koder zlato solnce sije.

Da si zdrav mi, gospod Ravbar,
 skoraj ti zapojem pesem,

pesem lepo in premilo,
 sebi v radost, tebi v žalost,
 od prebele golobice,
 ki jo vgrabi sokol sivi . . .
 Pesem tebi bo nemila,
 milo meni se glasila . . .
 Pa pomisli, gospod Ravbar,
 ako ni bolelo lice,
 ko si vsekal s težkim mečem
 vanj mu ti globoko rano,
 da se solnce je stemnilo,
 da je padla slava naša — :
 ni ti tega še pozabil
 gospodar Ostoja slavni.
 Pa pomisli, gospod Ravbar,
 ako ni srce bolelo,
 ko si vzel mi golobico,
 ki jo pevčevu srcé je
 brez primere zaljubilo,
 krasno devo, črnooko — :
 ni ti še pozabil tega
 pevec Míla, pevec tužni . . .
 Pa pomisli, gospod Ravbar,
 na vse rane in morije,
 ki si jih zadajal Vlahom,
 koder te je pot vodila — :
 ni ti tega pozabila
 mati vlaška, v kri močila
 in na prsi zapisala
 si ime je nepozabno,
 zraven glasno preklinjala,
 ker si vsekal rane bridke
 v trupla Vlahov, hlabrih sinov.
 Boš poplašal, gospod Ravbar,
 rano, ki si vsekal v lice
 jo Ostoji, slavi naši,
 boš povedal, gospod Ravbar,
 kam si peljal mojo drago,
 črnooko golobico,
 starkam plačal boš morije,
 ki si jih zadajal Vlahom . . .
 Bila sreča ti nemila,
 da občutiš žalost kruto,
 ko ti solnce več ne sije,
 ko brez nje oči nebeških
 tma ti črno zemljo krije;
 da iskal boš sreče dnove,
 kot jih išče pevec Míla,

da boš prosil trdo zemljo,
da bi vase te pokrila;
da boš prosil jato črno,
da bi te v pogreb spremila,
da končal boš dnove težke
starkam našim v tolažilo,
da pogrebcem svojim črnim
sam poplačal boš plačilo . . .“

Hodi sam po ravnem polju,
hodi pevec mladolični
in po gradu se ozira,
dalje gre po cesti beli
brez miru in brez počitka.

Kaj leži v globoki Bosni
na obrežju reke hitre?
Ali to je ovčja staja,
ali so lesene hiše,
ali je to turški tabor?
Ali kupci so bogati
na visoki breg stopili,
ali zviti so hajduki
z ropov svojih se vrnili?
Ej, pa ni to ovčja staja,
~~da bi nič se ne ganila,~~
niso to lesene hiše,
vse so Turki pokurili,
ni to beli turški tabor,
Turki bi se veselili
pa bi celo lepo polje
v belih šatorih pokrili.
Niso kupci v tihi Bosni,
vse bi Turki jim kupili,
vse kupili, nič plačali,
glave kupcem odrubili.
Niso to hajduki zviti,
rajši v gori bi ostali,
da jih Túrek ne pobije
na obrežju reke hitre.
To so Martalozi silni
in Ostoja, zvezda slave,
ki ob reki so deroči
beli šátor si razpeli.
Hud je Turek, vera kriva,
hud hajduk je, glava zviša,
hujši od obeh, bolj zviti
Martalozi, Vlahi kruti,

kot volkovi nenasitni,
kakor vrani, jata lačna,
jeli Bosni so pretiti
in deželam naokoli.

V šátoru sedi Ostoja,
Martalozov zvezda slavna,
nič ne govori Ostoja,
prešli so že trije dnovi,
kar ne govori besede.
Ni mu mari več morije,
ki je z njo napolnil Bosno,
vse Podonavje, Posavje
v želji svoji nenasitni.
Ni mu mari slavnih časov,
ki jih nekdanj je preživel
v lepi zemlji domačije,
najmočnejši med junaki.
Niso mari mu kristjani,
da bi hiše jim požigal,
da blago bi jim pobiral,
za plačilo kri prelival.
Kaj so njemu Turki vrage,
da bi ž njimi se pobijal,
da bi služil si dobičke
~~sam in njegga bratje silni!~~
Martalozi, četa tiha,
tretji dan ob reki hitri
že počivajo v šatorih,
z njimi spé konjiči čili . . .
A ne spi junak Ostoja
in od dela ne počiva;
misli težke le preišlja,
v srcu bol leži neznosna.
Temni so oči pogledi,
pest mu nož moreči stiska,
da končal bi težke dnove,
ko živeti ni mogoče . . .
Bol ljubezni ne premine,
hujši ogeuj v srcu vname;
ni za rano to hladila . . .

Govori junak Ostoja,
tako misli in modruje:
„Kaj je treba mi živeti,
ko je prazna moja sila,
lahko Vlahu je umreti,
lažje nego mu trpeti;

v zemljo sem s krvjo prelito
slavo svojo si zapisal,
do potomcev poznih časov
name bo spomin hranila ...“

Se vzbudijo Martalozi,
k sebi jih Ostoja kliče,
da bi smrti mu junaške
bili silni bratje priče.
Govori junak Ostoja:

„Konec je, junaki mili,
konec bojev in življenja,
v prsih rana je ostala,
ki ji nima svet zdravila;
smrt je lepši, bratje moji,
kot na srcu bolečina.
Kar je lepše, to si volim.
Sami boste boje bili,
moji hrabri Martalozi,
s slavo zemljo napolnili,
sine slavne zapustili.
Nismo bili se za zemljo,
cela zemlja last je naša.
Za denarje smo se bili
svetle zlate si služili,
ž njimi smo služili slavo.
Vsi enako so nemili,
Turki ali pa kristjani,
vsem vratove smo rubili,
drago kri so plačevali,
ki so Vlahom jo prelili.
Ne zabite, bratje dragi,
kaj je Martalozov slava:
vsi okoli so ti vragi,
sebi sam prijatelj bodi,
sebi sam bogato služi...
Na breg Donave deroče
me, junaki, odnesite,
na planjavi naše slave
truplo moje pokopljite,
na grob kamen zavalite,
da spomin bo vaše slave:
Nezmagljiv je bil Ostoja,
svetla zvezda Martalozov,
nihče ni ga zmagal v boju,
sam se zmagal je po volji.“

Planejo junaki silni
na kolena pred Ostojo,
te besede govorijo:

„Ne zapusti nas, Ostoja,
svetla zvezda Martalozov,
vodi nas na nove boje,
kamor srce ti izvoli ...“

Tiho poglavar Ostoja
četo zvesto svojo gleda
in preišlja misli tihe —
v roki nož se svetel bliska.

Predenj stopi pevec Mila,
sladkih glasov strune vbira
in globoko se priklanja:
„Slavni gospodar Ostoja,
moje slušaj zdaj besede,
tvojih težkih ran hladilo.
Prva po zgubljeni sreči
nam je sreča maščevanja.
Kdo nazaj naj ti prikliče
čas, ki v večnosti premine,
kdo bi mogel poiskati,
kar na morja dnu izgine?
A je radost prevelika
in tolažba je edina,
da enako za enako
drugim damo za plačilo.
Kaj ti pravim, moj Ostoja,
zberi svoje Martaloze,
pa popelji jih na mejo,
tam te čaka vitez Ravbar
s svojo milo golobico.
Golobico mu odpelji
vseh bolesi tolažilo.
Ravbarja pobiješ s konja,
vse nesreče bo plačilo —
on ti kriv je bolečine,
ki ne dá se pozabiti,
on ti je zasekal rano,
ki več zdrava noče biti.
Cesto v grad ti bo pokazal,
kjer leži tvoj biser skriti,
potlej vzameš njemu glavo,
da bo njemu za plačilo,
da bo tebi v večno slavo.“

(DALJE.)

IVAN LAH:

GOSPOD RAVBAR.

PESEM.

stane mi junak Ostoja,
ne preišlja težkih misli
in besede je ne zine,
meč potegne izza pasa
pa ukaže bratom silnim:
„Urno konje osedlajte,
da na mejo pohitimo,
da končamo maščevanje,
da si slavo priborimo.“

So sedlali Martalozi
svoje ljubljene konjiče,
so ob pas pripasovali
meče svetlo se bliščéče,
loke so na rame deli,
ostre dolge k njim puščice,
v vrsto dolgo se vredili,
v tek so urni se spustili.
Njim na čelu sam Ostoja
v beg drvi čez strme griče,
čez doline valovite,
čez vrhove skalovite
in čez reke vse šumeče,
da mu Ravbar ne odide,
preden tretje solnce vzide
da ne reši glave žive,
da ne reši golobice...

Lov lovi gospod Milane,
ž njim junaki lov lovijo
po planini in dolini,
po lesovih in bregovih,
kar je last gradu Podgrada,
kamor prišli na gostijo
s kranjske zemlje in hrvaške
so gospôda plemenita.
Vstavi čilega konjiča
vrli gospodar Milane,
ko do Ravbarja prijaše,
govori mu te besede:
„Sreča zame prevelika,

(DALJE.)

gospod Ravbar, da sorodna
tvoja bo in moja hiša,
ko z očeti prejšnje čase
skupaj smo na boj hodili.
Težko zdaj je za junaka
tiho v gradu presedeti,
ne z junaki v boj hoditi,
koder jasno solnce sveti.
Rad bi noč preživel v polju,
sladko vžival v nji spomine,
boje gledal bi junakov:
ali še junaške sile
so ostale, kot so bile,
ali drugi moji hrabri
dobre so rodili sine...
Kjer je meja grad Predgrada
vinska mi stoji gorica,
je v gorici vinska kočica,
in ob koči trta vinska.
Lepše se je veseliti
včasih pod ubožno streho,
kot na gradu bogatina —
pravijo: razlika mika.
Da veselje tega dneva,
ko se skupaj veselimo,
si po volji spremenimo,
v koči toto noč prespimo.
Lov veseli smo lovili,
lahko nam po trudnem dnevu
sladka nudi noč počitka.
Sodov dosti, vina dosti,
ogelj tam si razgorimo,
noč junaško preživimo.“

Oj ti moj junak Milane,
da nesreča je zmotila
tvoja modra stara leta,
tvojo pamet, ki je bila
prva, da dajala svete
v vojski je in v času mira.

Da ne zbereš svojih gostov,
 da bi sedli na konjiče,
 da nazaj bi v grad hiteli,
 ko že solnce v noč se niža,
 da ne zmisliš se na goste,
 ki na grad so ti prispeli,
 da so patra prepeljali
 paži z daljnega ti mesta!
 Nič ne reče gospod Ravbar,
 misli le si misli take:
 Težko je ob časih takih;
 v dalji noč so preživeti,
 ko doma se dolgočasi
 dobra, mila golobica,
 samotari in premišlja,
 kam je šel nje ljubi dragi.
 Vendar bodi ti po volji
 kot želiš junak Milane . . .

V tek lahkoten sam spusti se
 in za njim gospod Milane.
 Rog po lesih se oglasi
 in na polje lovce kliče
 in na pot jih urno vabi
 proti vinapolni koči,
 da po trudapolnem dnevu
 četa tam si odpočije,
 da na vinski si gorici
 noč junaško prenočijo.
 So veselo nočevali,
 celo dolgo noč so pili,
 lepe boje bojevali,
 se ob vinu veselili,
 pesmi si vesele peli,
 malo so noči prespali,
 mnogo so je preživeli;
 ko so žarki posijali,
 ko so griči zarudeli,
 v grad so beli se vrnili.

Kaj hiti po noči tihi
 čez bogate vinske griče,
 čez doline rodovite,
 in čez reke valovite
 proti Bosni, turški zemlji?
 Ali so žerjavi sivi,
 ki bojé se mrzle zime?
 Ali črni so gavrani,

ki si po krvavi bitvi
 iščejo mrličev gladni?
 Da so to žerjavi sivi,
 glasno v zraku bi kričali,
 tiho noč bi oglušili,
 proti jugu bi zavili.
 Da to črni so gavrani,
 bi na polje se spustili,
 bi na polju si počili,
 noč bi z gladom prenočili.
 A ko veter četa jaše,
 niti glasa se ne sliši,
 ni za čas si ne počije,
 podkev trdih peketanje
 po tišini nočni bîje,
 konjev trudnih rezgetanje
 se razgublja po temini,
 kot čez skale veter vije,
 kot se z gore potok lije.
 Jaše četa po planini,
 po planini in dolini,
 čez bregove in vrhove,
 ne ustavi, ne počije.
 Čez hrvaško stran hitijo
 dalje v zemljico bosansko,
 kjer nad sivimi čerémi
 reke vali se drvijo . . .

To pohod je Martalozov.
 Urnejšega zemlja nima,
 kot Ostoje četa silna,
 kadar v tihi noči jaše.
 Njih ne vstavi reka silna,
 plavajo čez vale šumne,
 ne drži jih gora siva,
 preleté jo, kakor ptice,
 jih dolina ne premoti.
 V noč drvijo Martaloz
 in glavar, Ostoja silni,
 čili konj mu v skoke skače,
 da mu podkev iskre bîje,
 v hujši beg Ostoja sili,
 vitko se na konju dviga . . .
 Konj nevoljno zarezgeče,
 skloni v sedlu se Ostoja,
 konju tiho zašepeče:
 „Brže, brže moj konjiče,
 že se noč je obrnila,

že se je nad zemljo turško
dneva zaria porodila.
Skoraj pridemo do doma,
pa ti damo vode piti,
pa ti damo dobre piče,
kar jo zemlja Bosna ima.“
Meč ob pas junaku bije,
plava konju v zraku griva,
v vetru plava plašč meniški,
kakor vranu črna krila,
a pod njim oklep se skriva,
prsi mu junaške krije.

Kam mudi se ti, Ostoja,
svetla zvezda Martalozov?
V boj junaki ne bežijo
in iz boja ne hitijo.
Ali se iz bojev slavnih
vračaš v svojo domovino,
ali v Turčijo globoko
dobro delat greš kupčijo,
da za ceno greš visoko
v goste z njimi na morijo?
To si ti junak Ostoja,
da bežiš po noči tihi,
kadar vsi junaki spijo,
da bojiš se luči dneva,
kadar jasno solnce sije;
ko gredó na boj junaki,
pred nikomur ne bežijo ...
Črni ropar si, Ostoja,
ki se v temni noči skriva,
kakor črni vran ponočni,
ki v temini se ozira.
Ali spet nabral zakladov,
ali si ukradel biser,
ali nosiš golobico
iz prijazne zemlje kranjske?
Ej junak, Ostoja, zvesti
niso to srebra zakladi,
niso zlati to cekini,
ni ti to prejasen biser,
ki ga danes saboj nosiš
v lepo zemljico bosansko:
To je bela golobica,
ki jo ljubi gospod Ravbar.
Bila je dežele biser
in zaklad gradu Podgrada.

Ti si vkral jo na Podgradu,
sreča bila ti nemila ...
Ej pa lep ste plen dobili
Martalozi, bratje silni,
lepši kot po bitvi vražji
Turki dajo povračilo.
Celo doto ste odnesli,
da za trud vam bo plačilo,
za spomin na svatbo vašo,
ko ste svatje v svatbi bili,
ženin vam je bil Ostoja,
vi pa svatje nenasitni.
Res je bolje vam hoditi
na gostijo v zemljo Kranjsko,
nego za krvave zlate
s Turki težke boje biti.
Bolje doto je deliti,
nego po junaškem boju
bolne rane si celiti.
A je škoda prevelika,
da le eno golobico
ljubi dobri gospod Ravbar,
da le enkrat svatbo svojo
hotel v gradu je gostiti,
da le eno golobico
ima gospodar Milane,
da le eno doto hranil
v shrambah je gradu Podgrada,
da le enkrat je pripravljaj
svatbo svatom in gostijo.

Dobro res končal si svatbo,
oj, Ostoja, glava zvita,
dobro so se pogostili
svatje tvoji Martalozi,
a nevarnost je velika,
dobro, dobro ti premisli,
kaka to je bolečina,
ki jo z jezo silovito
gospod Ravbar v boju bije.
Pa se dni preteklih spomni,
če ni vse seboj odnesla
sila časa pozabljiva,
če so časi ti v spominu,
ko sta skupaj boje bila,
če ni glava tvoja glupa
rane težke pozabila,
ki jo meč njegov je vrezal

ti na gladko mlado lice,
 da pobegnil v begu urnem
 do globoke si Turčije
 ti in tvoja četa silna.
 Pa pomisli, kaka sila
 v svet sokola je pognala,
 ko se vrnil je na skalo
 v svoje gnezdo, kjer je mila
 sokolica ga ljubila.
 Kak so dvignila se krila,
 ko ni bilo sokolice,
 ko ni bilo je družice,
 ko na glas se ne odziva,
 prazen le odmev v lesove
 glasa praznega se skriva.
 Kak poletel sokol sivi
 je čez svet z junaško silo,
 da si reši svojo milo,
 vragu pa oči izkljuje.
 Beži, beži, moj Ostoja,
 in vi Martalozi silni,
 skoraj Ravbar vas dohita,
 vzame lepo golobico,
 mlado glavo ti odrobi,
 Martaloze pa pobije.

V grad se vrača gospod Ravbar,
 ko v večer se solnce niža,
 ž njim se lovcev četa vrača
 in veseli hlapci ž njimi.
 Rad uzrl bi svojo drago,
 rad oči bi gledal mile,
 ko že dva predolga dneva,
 ena noč ju je ločila.
 Ko pred grad so pripodili,
 gospod Ravbar konja vstavi,
 v okna grajska se ozira
 tiho sam pri sebi pravi:

— Kaj, da danes me iz okna
 ne pozdravlja moja mila,
 ali čete mi ne vidi,
 ali pa je pozabila,
 da bi k oknu pristopila,
 gledala na ravno polje;
 ali gostje morda novi
 ji poklanjajo darila,
 na veselih dni spomine.

Vstavi se gospod Milane,
 gleda na visoke line,
 pa tako pri sebi misli:
 — Lep si res, moj grade beli,
 kakor sokol na višini,
 pa kako se prapor vije
 iz visoke grajske line,
 kakor v zraku bela ptica,
 ko nad ravnim poljem plava.
 Pa je čudno, da ne kliče
 danes rog iz grajske line,
 da naznani po Podgradu,
 da se gostov četa bliža.
 Pa je čudo preveliko,
 da vse tiho je po gradu,
 da ni čuti gostov milih,
 ki se k svatbi veselijo.

Konja vranega spodbode
 gospod Ravbar, v tek spusti se,
 proti gradu sam pojaše,
 sumnja črna v njem budi se.
 In za njim junaki drugi
 proti gradu se spustijo
 čudno, čudno vsem se vidi,
 tiho, tiho vsi molčijo.
 V urnem begu v grad prijaše
 gospod Ravbar, s konja plane,
 prazno se zidovje dviga,
 ni je v gradu duše žive,
 vse je mirno, vse je tiho.
 Hlapci, glej ležé pobiti,
 dobri hlapci pokončani,
 in med njimi zvesti paži,
 kot jih je pobil Ostoja
 in njegova četa zvita.

Plane v dvore gospod Ravbar,
 misel strašna v srcu vstane,
 v grad hiti pogledat hrame,
 ali sreča je rešila
 dobro, milo golobico,
 ali vse je pogubila . . .

Vse odprte so mu dveri,
 nihče vrat mu ne odpira,
 po hodnikih le ležijo
 zvesti sluge, dobri paži . . .

Hram se prazen njen pokaže —
ni je bele golobice,
vgrabil jo je sokol sivi,
ni mu sreča je rešila.

Meč potegne v jezi divji
gospod Ravbar, v boli težki
malo ima v glavi misli,
v rokah ima moč veliko.
Meč po zraku težki švigne,
govori mogočni Ravbar:

„Oj, usoda ti nemila,
da si ta trenutek dala!
Da mi nisi v boju rajše
rane smrti prisodila,
da za dni pretekle moje
tako dala si plačilo.
To je tvoje delo zvito,
znanec moj, junak Ostoja,
sreča bila ti je mila,
ko je mene premotila,
da sem šel na vinsko kočo
ne na grad v prenočevanje.
Pomnil boš, junak Ostoja,
komu vzel si golobico,
bila mila ti je sreča,
ali bo te pogubila . . .“

Kliče hlapce gospod Ravbar:
„Konje urno zasedite,
moji zvesti, dobri hlapci,
pa se v urni sled spustite
proti Bosni, turški zemlji,
koder pot bo nas vodila,
da Ostojo dohitimo
in njegovo četo zvito . . .“

Slišali so dobri hlapci,
na konjiče so planili
z njimi vsi junaki trije:
gospod Lambergar Sebasta
in Jošt Turen, Janko Kisel,

so na konje se vsedlali,
vsi pripravljeni na svate.
Ni jim sreča v svate iti,
treba je na konje hitre,
druga čaka jih gostija,
nenasitna in krvava,
svatbo bodo zaplesali,
kjer globoka je Turčija,
ko doidejo Ostojo,
svatbo bodo gostovali.

Obsedi gospod Milane,
na nesrečo svojo misli;
vzeli vse so, kar je bilo
najmilejše mu na svetu.
V srcu težka bolečina,
v glavi pa so misli težke.
Glavo svojo glupo bije
dobri gospodar Milane,
da je šel na vinsko kočo,
ne na beli grad v gostijo.
Čudna res je svatba taka,
čudni to so časi taki,
da so svatje na gostiji,
pa ne more svatbe biti.
Težka sreča je nemila,
kadar pade iznenada,
ni besede, tolažila,
da bi srce utešila . . .

V urni beg spusti se četa,
nji na čelu gospod Ravbar
in za njim junaki trije
in junaški hlapci z njimi,
kakor urni veter vije,
v dalji četa urno zgine,
koder pot najbližja vodi
čez planine in doline,
čez vrhove in bregove
in čez reke valovite
in čez polja plodovita,
dokler dohité Ostojo
in pa Martaloze zvite.

(DALJE.)

IVAN LAH:

GOSPOD RAVBAR.

PESEM.

(DALJE.)

V.

Ostoja.

Drugo pesem si zapojmo,
 drugo pesem bolj veselo,
 da si ne kalimo sreče,
 bratje drági, ko usoda
 kratke le nam dnove voli.
 Pesem drugo si zapojmo,
 vina v kupo natočimo,
 da veselje nas premoti,
 pa pozabi naj, kdor more,
 težkega življenja dnove,
 da nas žalost ne objame,
 kupe praznimo do roba,
 pozabljivost sladko pijmo.
 Pesem drugo si zapojmo,
 pesem od veselih svatov,
 ali od pijanih gostov,
 ali od sveta lepote,
 ali od oči krasote,
 pesem drugo, bratje moji,
 ker da to bi dalje peli,
 bi točili bridke solze,
 vse bi žalost nas objela,
 radost vso iz srca vzela,
 da bi smrti si želeli.
 Pesem drugo si zapojmo
 pa na žalost pozabimo,
 saj zgoditi se ne more,
 da bi se izpremenilo,
 kar je že od nekdanj bilo,
 da nesreča z nami hodi,
 smrt pa zalezuje pota.
 In zato je pesem dana,
 da nesrečo nam premoti,
 da sladi življenja dnove,
 da veselje v srce trosi.
 Strune nove si napnimo,
 trude težke pozabimo,
 ki jih nam nesreča nosi,

tiho se razveselimo,
 lahko nam življenje bodi;
 pesem pojmo, bratje moji,
 od mamljivih vinskih sodov,
 ali od veselih svatov,
 da nam pesem ne umolkne,
 da bo radost nam po volji,
 da se misel nam premoti,
 da ne misli kdo na tugo,
 ki jo gospod Ravbar nosi
 sabo v srcu v zemlji turški,
 zdaj po zapuščeni Bosni,
 zdaj ob Donavi šumeči,
 zdaj po Turčiji globoki,
 koder s svojo četo hodi:
 ali po visoki gori,
 ali po širokem polju,
 ali ob globoki vodi.

A kako nam, bratje moji,
 težka dana je usoda,
 da nam zdaj vesele pèsmi
 več zapeti ni mogoče,
 da bi žalost si zmotili,
 ker ni pozabiti moči,
 kar bi radi pozabili,
 ko prenašamo po svetu
 dni prestanih težke boli
 in najlepših dni spomine.
 Pa si pesem dalje pojmo,
 srca žalost tolažimo,
 up sladak si v srce vlijmo
 na vesele dni bodoče,
 v dneh nesrečnih, neveselih
 boljše sreče si želimo.
 Saj tako nam sreča voli,
 da je žalost iz veselja,
 iz nesreče radost pride.

Gospod Ravbar vojsko vodi
 po globoki turški zemlji,

po globoki in široki
zemlji daljni in sovražni.
Išče vrage Martaloze
in Ostojo, glavo zvito.
Urna četa je njegova,
a je urnejši Ostoja,
in njegovi Martalozi
urni so kot gladni volki,
skriti kot ponočni vrani.
A najurnejši med njimi
hrabri je junak Ostoja,
kadar belo golobico
v varno svojo zemljo vodi.
Pa ga nima siva gora,
nima ga široko polje,
nima reka ga globoka,
da ga vidi gospod Ravbar,
da mu zvito glavo zrobi,
da pobije Martaloze,
da jim vzame skriti biser
drago golobico svojo.
Kaka pač je to sramota
za junaka, da izvodi
iz objema vrag Ostoja
golobico njemu drago,
da v naročju sabo nosi
jo v globoko zemljo turško.
Ej, junače gospod Ravbar,
ti obranil si deželo,
nisi bal se trdih bojev
in napolnil si z mrliči
okrog sebe bojno polje.
Bila znana tvoja slava
je nadaleč naokoli,
tebi pevci prepevali
so bogate pesmi bojne.
Pojdi urno na pohode,
da povečaš svojo slavo,
da si rešiš svojo drago,
da boš žalost preveliko
Turkom maščeval krvavo.

Ne gradov zidovje močno
niti mirna vas vabljiva
čete hrabre ne premoti,
se ne vstavi, ne počije
gospod Ravbar, na vsi poti
boje le krvave bíje,

koder Turkov roj zaloti
v krvi maščevanje pije.

So zbežali Turki v Bosno
pa tako so govorili:
„Bíti z Ravbarjem zdaj boje
ni igrača niti šala,
huda je njegova jeza,
hujši roka je postala,
hujši je kot prejšnje čase,
kar se vrnil je na boje.
Vsa dežela ga je polna
in nikjer ne prizanaša.“

Vodi, vodi gospod Ravbar
brez miru noči in dnove
četo svojo neutrudno
Martalozom na sledove.
Ni mu mira ne pokoja,
dokler da dobi Ostoje,
da zdrobi mu glupo glavo,
da si reši svojo drago.
Misel težka se ga loti,
če jo najde še enako,
kot je bila prejšnje dnove,
če ni beli golobici,
vran izpil krvi, izkljuval
jasnih zvezd, očesi dvoje.
Hodi, hodi gospod Ravbar,
koder pot najbližja vodi —
ni več vragov niti bojev:
v gore Turki so zbežali,
zemlja prazna je postala,
ni ga srcu več hladila,
da pozabi boli svoje,
ko ležati v srcu mora
drugim skrito maščevanje,
ko na zemlji ni Ostoje
niti vragov Martalozov,
da jim glupe glave robi,
da jim vzame svojo drago.

Dalje jaše gospod Ravbar,
bol srca se težka loti,
hodi po visoki gori,
gospod Ravbar goro vpraša:
„Gora, oj visoka gora
ti povej, če tod je hodil

svojo pot junak Ostoja
in njegova urna četa,
ti povej, če nosil sabo
lepo, belo golobico
je na nebrzdanem konju,
ti povej, če skrivaš v sebi
jasni biser od zahoda,
ki se sveti kakor solnce
nad visokimi bregovi . . .“

Pa odmevajo bregovi
le vprašanje za odgovor —
in molči visoka gora
pod strmečimi vrhovi.
Prileti mu drobna ptica,
pa mu ptica pevka poje:

„Kaj vprašuješ, moj junače,
gluha je visoka gora,
skalni njeni so bregovi
in molčeči nje vrhovi.
Da je biser na tej gori,
gora vsa bi se svetila,
kakor kadar sije solnce,
vsa bi v njem se zažarila,
ptica vsaka bi ti pela
o njem svojo pesem drobno.
A je varen vrag Ostoja,
kar ukrade, dobro nosi,
nihče videti ne more,
niti z neba božje solnce.
Da je nesel golobico,
golobica bi zletela,
ne bi vjela jo puščica,
ker je urna golobica.
A je uren vrag Ostoja,
dobro mu puščica proži,
hujši je ko sokol sivi,
kadar nad gorami kroži . . .“

Drobna ptica je zapela,
je odpela, odletela . . .

Dalje jaše gospod Ravbar,
na široko daljno polje,
poprašuje v daljno polje:
„Polje, oj široko polje,
ali v tebi kje se skriva
zvití poglavar Ostoja,

vodja silnih Martalozov?
Oj povej, če sabo nosi
belo golobico mojo,
oj povej, če v tebi skriva
jasni biser, ki se sveti
kot na nebu božje solnce.“

Pa molči široko polje
glas izginja čez daljave . . .
Veter zašumi čez polje
pa zaziblje lahne trave,
zašumé dreves vrhovi,
tiho veter šepeta mu:

„Da je tu junak Ostoja,
da so njega Martalozi
se spustili v ravno polje,
vse bi polje pokončali,
razpustili urne konje,
lepo travo bi popasli,
suho žito bi požgali.
Divji so ti Martalozi,
kadar so na ravnem polju,
ne bojé se božje kazni,
niti Turka niti vraga,
najmočnejši so ti v boju
in na begu najhitrejši.
A je zvit junak Ostoja,
na širokem ravnem polju
on šatorov ne razpenja,
dalje čez dežele bega,
urnejši kot veter v polji
s četo jaše on po volji,
kamor božja zemlja sega.“

Dalje vodi gospod Ravbar
četo hrabrih hlapcev svojih
k reki Donavi globoki.
In na bregu četo vstavi,
vpraša Donave valove:
„Donav, reka ti globoka,
šumni tvoji so valovi,
lepi tvoji so bregovi,
nuj, zašumi reka moja,
ki oddaleč pot te vodi
iz domače zemlje kranjske,
čez hrvaško zemljo tužno
proti zapuščeni Bosni

tja do Turčije globoke,
 oj povej, če na bregovih
 kje je stal junak Ostoja
 in njegovi Martalozi!
 Nima ga visoka gora,
 nima polje ga široko —
 morda da ob bregu tvojem
 bele je razpel šatore,
 ki v njih hrani biser jasni,
 lepo belo golobico,
 mojo ljubo, mojo drago.
 Morda da v valovih tvojih
 kopal čile je konjiče,
 z vodo tvojo jih napajal,
 v zemljo ogrsko preplaval.
 Reka, oj široka reka,
 in šumeči vali tvoji,
 govorite, ah povejte,
 kje je zdaj junak Ostoja
 in njegova silna četa?“

Šumno vali zašumijo,
 dalje dalje odhitijo,
 zašumijo ob bregove,
 govorijo mu valovi:
 „Kaj vprašuješ nas, junače,
 nič ne vejo ti valovi,
 ve nad nami božje solnce,
 ki po jasnem nebu plôve.
 Nismo videli Ostoje,
 niti silnih Martalozov,
 niti belih njih šatorov,
 niti njih konjičev čilih.
 A da bili bi razpeli
 si šatore na bregovih,
 bila reka bi krvava,
 ki bi jo s krvi potoki
 Martalozi pordečili,
 ko maščujejo nad vrage
 rane pridobljene v bojih;
 da so konje tu pojili,
 reko celo bi popili,
 da so plavali čez reko,
 celo reko bi skalili.
 Koder šumni Donav teče,
 hodil je junak Ostoja,
 opustošil je bregove

in požgal je lepa polja,
 a izgine kot valovi,
 kadar potopé se v morje.“

So valovi zašumeli,
 zašumeli, odhiteli ...

Obstoji ob šumni vodi
 reke Donave globoke
 gospod Ravbar, misli težke
 misli po nesreči svoji.
 Meč iz nožnice potegne
 in na roč roke nasloni,
 zre z nemirnimi pogledi
 vode Donave globoke,
 srce mu obup napolni
 in premišlja misli težke.
 Trudna četa je postala,
 kar po dolgih potih hodi,
 kar po Turškem bîje boje —
 a nikjer ga ni Ostoje
 niti Martalozov silnih,
 da zdrobi jim glupe glave,
 da jim vzame golobico,
 ki podobo nje globoko
 v srcu svojem skrito nosi.
 Dolga pota so njegova,
 a zaman so težki trudi
 in zaman krvavi boji,
 nje dobiti ni mogoče ...
 Vso Turčijo je prebrodil,
 vso globoko turško Bosno,
 vso hrvaško zemljo tužno,
 iskal je zastanj povsodi.
 Kot da Martalozov silnih
 črna zemlja več ne nosi,
 kot da njih junak Ostoja
 na pohode več ne hodi.

Misli take si premišlja
 gospod Ravbar in presoja
 težkega življenja dneve:
 malo je sijalo solnce,
 boj je prebil nemalo,
 slabo sreča neprijazna
 trude težke je plačala.

(DALJE.)

Treba je na nove boje,
tam iskali bomo slave,
ali smrti ali zmage,
kar nam sreča mila voli.
Čas pogosto sam prinese,
kar junaška moč ne more,
slaba je igrača človek
v rokah sojene usode.
Zdaj ob Donavi počijmo,
noč prespimo si pokojno,
jutri konje napojimo,
nakrmimo, osedlajmo,
v boje nove se spustimo,
Turke v Bosno zapodimo.
Kadar varna bo dežela,
v zemljo kranjsko pohitim.“

Celo noč so počivali,
konjem dobre piče dali,
v Donavi jih napojili,
sebi spanja privoščili.

Ko je vstala prva zora,
četa je junaška vstala,
ko je vstalo božje solnce,
četa se je pripravljala,
ko je vstalo zlato jutro,
četa v tek se je podala.
Pa jo dalje Ravbar vodi
brez miru in brez pokoja,
dalje čez vode globoke,
dalje čez široka polja,
dalje čez gore visoke,
koder bela cesta vodi.
In povsod mu zli sledovi
po deželi zapuščeni
znanijo krvave goste:
Da je Turek na pohodih,
ali pa Ostoja kruti
jo pustoši z Martalozi.
Prehitijo trije dnovi,
pa zaženejo se v boje,
njim na čelu gospod Ravbar.
Prvi išče slave svoje,
ali smrti, ali zmage,
kar junaška sreča voli.
Dnovi so junaku kratki,
kratki dnovi, a krvavi,

in noči so brezpokojne,
brezpokojne in sovražne.
Ne vmiré ga težki boji,
ne nad vrage zmage slava,
ker ni noč prinesla dneva,
dan pa ni prinesel boja,
ki bi v njem zagledal vraga,
vraga svojega Ostojo
ali silne Martaloze,
ki edini srečo pravo
dati spet nazaj bi mogli,
kot je nekdan v srcu bila.
Kot da dni je lepih škoda,
ko živi junak brez boja,
tako bíje gospod Ravbar
s Turki slave polne boje,
da si srca žalost zmoti.
Ni enakih božje solnce
videlo še zmag junaških,
kot jih bíje gospod Ravbar
in njegova hrabra četa
in junaki njega trije,
ki jih v boje sabo vodi.
Tiho je gospod Sebasta,
brada mu porastla nova,
spet je lice osivelo,
kot da dolga leta mnoga
že po turški zemlji hodi.
Tiho je gospod Sebasta,
meč le v roki svoji nosi,
ž njim podnevi boje bíje,
trudno noč ob njem počije.
Težka leta so njegova,
težka roka je postala,
dolga je po bojih hoja,
daleč je dežela tuja,
ki jo turška noga tolče,
ki pasó jo turški konji.
Ni več mlad gospod Sebasta,
a še v turški zemlji hodi,
da pobil bi Martaloze,
če mu sreča jih junaška
ali kriva njih usoda
pod junaški meč privede.
Tiho Turen jaše konja,
spremlja svojega gospoda
brez nevolje, godrnjanja
težkih dni težave nosi.

Včasih le junaku stoži
 se po lepših, boljših časih
 in po svatbi, po gospôdi
 in po kleti, polni sodov,
 da bi duša si počila
 ob veseli vinski pesmi,
 ko bi čaša vinopolna
 suho grlo namočila.
 Kadar lahka nočca pade,
 išče si pokojne koče,
 da pogledal bi posode
 v vinski kleti si bogati,
 če ni že pred njim Ostoja
 ali Turek, glava zvita,
 spraznil vinapolne sode,
 suho grlo si namočil,
 v koči sladko noč prenočil.
 Janko Kisel, ej junače,
 bila sreča ti je mila,
 da te zopet sabo vodi
 gospod Ravbar v nove boje,
 da ti treba ni častiti
 plemenitih glav gospôde,
 da ne moti gospodičen
 zapeljiva te krasota,
 ker težko se ženskam klanja
 kdor junak je preponosen.
 Urno, kakor lahna ptica,
 kadar v jasnem jutru leta,
 dviga Janko Kisel konja,
 ki po belih cestah nosi
 smrti na junaške gosti
 znanega povsod junaka.
 Ljubi bolj sovražne Turke
 kakor ljubljene devoyke,
 lahko ga ljubezen zmoti,
 a ne zmoti meč ga ljuti,
 zmago dolgi dajo boji —
 je ne dá ljubezen dolga.

Tako hrabra četa hodi
 na pohode in na boje,
 kot da dni so pozabili,
 ko na lepem so Podgradu
 še praznili vina sode
 in vesele dni živeli,
 pripravljali se na svatbo
 in na svatovsko gospôdo.

Zvesta je junaška četa,
 hrabra četa in pokorna.
 Ne vzemó ji težki dnovi
 dobre in junaške volje,
 ko po beli cesti jaše.
 Da mu sreča je junaška,
 kdo ne bil bi dobre volje,
 ko na svatbo gre na boje!

Jaha četa v ravno polje,
 pesem si veselo poje:

„Ljubila junaka draga,
 ljubila do rane zore:
 Pridi k meni, duša moja
 pridi v moje bele dvore.

Oj devoyka, oj devoyka,
 kaka so ti tvoja oka;
 so kot jutranja je rosa,
 ko gre solnce od iztoka.

Oj devoyka, oj devoyka,
 kaka so ti tvoja lica;
 so kot jutra nebo jasno,
 kadar ljubi dan danica.

Oj devoyka, oj devoyka,
 kake so ti ustne tvoje;
 so kot ogenj plameneči,
 kakor pasov žarkih dvoje.

Vstani draga, urno vstani,
 koder bela cesta vodi,
 tam po cesti sto junakov
 na junaške boje hodi.

Pa da ide sto junakov,
 z mano, dragi moj, ostani,
 smrt prinese ti puščica,
 ko ti srce drago rani.

Ne bojim se jaz puščice,
 ti ne boj se, draga moja.
 tretji mesec zmeni lice,
 mi se vrnemo iz boja.

Zaplakala deva draga,
 ob junaku zaplakala,
 kot za goro zlata zora
 tiho bi potemnjevala ...

Hajdi urno moj konjiče,
pa me v boj junaški nosi,
kdor junak je, za ljubezen
pri devojki on ne prosi.

Tretje mesec zmenil lice —
sto junakov gre iz boja:
Kje si dragi moj junače,
kje si draga duša moja?

Teče Dunav po ravnini,
Dunav, oj široka voda,
teče daleč po širini
od izhoda do zahoda.

Tam leži ti bojno polje,
reka teče v njem krvava,
in junak tam ob junaku
truden sladko spanje spava.

In ob Dunavu samotna
tiha zdaj stoji gomila,
tam ti zemlja je tihotna
v grob junaka, draga, skrila.

Šla je draga v bojno polje —
polno je krvi od boja:
Kje si, dragi moj junače,
kje si, sladka duša moja?

Padla draga na gomilo,
težko, težko zaplakala,
da na nebu tretja zora
v noč je temno ugašala.

Kaka so ti tvoja oka?
So kot jezera vsušena . . .
Kaka so ti tvoja lica?
So kot zarja ugašena.

Kaka so ti ustna tvoja?
Kot ugasli plamen žgoči,
kot pasovi izgubljeni
v daljni, brezkončni noči . . .“

* * *

Dolgo že po cestah hodi
po hrvaški zemlji tožni
silna četa Martalozov
in junak Ostoja kruti.

Išče Ravbarja junaka,
da pomeri ž njim se v boju,
naj mu mila bi usoda
ali pa nemila bila,
da očistil bi sramoto,
ko junak je bežal s četo,
da bi bol junaška roka
maščevala v težkem boju.
Srce je junaku bolno,
trudna mu je v prsih duša,
misel mu po glavi roji,
da zapustil bi poboje,
da poišče si pokoja
v tihi celi samostanski,
da molitve tihe moli,
da očisti grešno dušo
in nesrečne dnove svoje,
ker z moritvami napolnil
je vso zemljico posavsko
in uničil rodno polje,
vse Podonavje globoko.
Pa premišlja krute čase,
polne solz in bojev polne,
neusmiljene moritve,
ko je z grehi brez števila
težko dušo si obložil,
ko je ropal s četo svojo
po hrvaški zemlji tužni,
po bosanski zapuščeni,
od visoke zemlje kranjske
pa do Turčije globoke.

Slabo ti, junak Ostoja,
sreča te je zapustila,
a nesrečne dni živeti
kdor junak je pravi, noče.
Slaba ti, junak Ostoja,
nič ne ljubiš več na svetu!
Ne pohodi, boji vroči,
niti mladih lic krasota,
niti polni vinski sodi
mrkih lic ti ne zjasnijo,
srce tužno, sreče prazno,
več ne najde si pokoja.
Ni je sreče za Ostojo,
kar ga prvič zapustila
kakor maščevalka kruta
na junaškem je dvoboju,

ko je nosil plen bogati,
lepo belo golobico,
proti Bosni, turški zemlji.
Prišel je gospod Baroda,
svat iz zemljice bosanske,
srečala sta se na potu,
pa spoznal je golobico
in tako mu je govoril:
„Oj Ostoja, glava zvita,
ni to tvoja golobica,
ampak Ravbarja gospoda.
Daj, potegni meč z nožnice,
da se meriva v dvoboju,
da pokaže se pravica,
da resnica pravo sodi.“
Zmagal ga junak je v boju,
ker je znal gospod Baroda
dobro z mečem boje bítí,
vzel mu lepo golobico
pa odnesel je na svatbo,
da jo ljubi gospod Ravbar,
kot sokolu se spodobi,
ne pa črni vran Ostoja.

Misli si junak Ostoja:
Pevec Mila, pevec Mila,
da te črna zemlja nosi,
da te kdaj je porodila
majka tužna, majka tvoja!
Malo mi je pomagalo
vzeti belo golobico,
slabo mi je maščevanje,
ko nesrečo vso nakopal
sem na tužno svojo glavo,
a srcá si ne vpokojil.
Kaka je sramota bila
prebežati vse Uskoke,
da unesem živo glavo,
ako vodi gospod Ravbar
četo svojo neugnano
Martalozom na sledove ...
Slava kaka za junaka,
vzeti drugemu devojko
pa na urni beg bežati?
Ni navada bila taka,
da beži na beg Ostoja
in njegovi Martalozi.
Lepše pasti je od boja

kot bežati brez pokoja.
Pevec Mila, pevec Mila,
da te črna zemlja nosi! —

Konja urnega spodbóde,
v beg zadirja sam Ostoja,
a za njim krvava četa,
koder bela cesta vodi,
koder božje solnce hodi,
več hrvaških sel ne ropa,
rajši s Turki bíje boje,
četa pa po cesti beli
pesem si junaško poje:

„Dunav, Dunav, reka silna,
kako tečeš ti globoko,
oj, globoko in široko,
Dunav, Dunav, reka širna.

In nad Dunavom planina.
Gre v planino stara majka,
stara majka, vlaška starka,
išče na planini sina.

Šel je, koder Dunav teče,
kakor sokol v jasnem zraki,
bil junak je med junaki,
ko zajahal je konjiča.

Pa odšel je z njimi v boje,
v daljne je odšel planine
ni se vrnil iz tujine,
ni se vrnil k majki svoji.

Prišel na visokem konji
vitez je od zemlje daljne,
vitez lep z dežele daljne,
in junaki ž njim njegovi.

Pa da čuješ, Dunav silni,
pa da čuješ, vsa planina,
nad planino nebo sinje,
pa da čuješ v dalji, sine!

Vsekal je na lice starko,
vlaško starko, majko tvojo,
vsekal je krvavo rano
da izkraveti noče ...

Pa da še te zemlja nosi!
Čuj v daljavi prošnjo majke:
pojdi na pohod, junače,
pa izpolni maščevanje.

Prej ne vrni se iz dalje,
da preliješ kri pogansko,
prej ne more počivati
v mirni zemlji vlaška majka . . .

Pesem poje pevec Mila
ob šumeči reki Savi,
ko je noč na zemljo pala
in šatore je pokrila,
ko že spi junak Ostoja,
in njegova četa trudna,
tako pesem sebi poje :

„Sava, šumna reka, Sava,
oj zašumi, zagovôri,
kaj zdaj dela moja draga
na visokem grajskem dvori?

Ali sanja sladke sanje,
ali čuje v pozni noči,
li smehlja se krasno lice,
li po dragem solze toči?

Pa da čuješ v pozni noči
pesem ti od reke Save,
in da veš, da ti pošilja
pevec s pesmijo pozdrave :

k sebi bi ga povabila,
da bi pel ti pesmi svoje,
da ti s hvalo svet napolni
s slavo od lepote tvoje.

Da ne gleda pevec tužni
zemlje svoje težke dnove,
ko je krvca napojila
polja njena in bregove.

Da ob tebi duša pevca
zopet najde si pokoja,
ko besede srečepolne
šepetajo usta tvoja.

Črni ropar si, Ostoja,
ti junače neboječi,
vzel si meni mojo drago
dal jo sebi po nesreči.

Da so slavnejši junaki,
drugi tebi jo odvzeli,
kot sokoli s sokolico
proti domu so zleteli.

Več ne bo ti pevec Mila
boli tožil neprijazno,
težko je iz srca dati,
česar ti je srce prazno.

Več ne bo ti pevec Mila
slave pel o slavni zmagi,
rajši pesem bo ljubezni
pel ob nogah svoji dragi.“

Pesem poje pevec Mila,
temno zašumé valovi,
v temni noči nepokojno
pesmi se gube glasovi.
K sebi vabi ga Ostoja,
k sebi v šator, da mu poje
pesem, da vtolaži dušo
in bolečo bol njegovo.
V šator stopi pevec Mila,
pa mu svojo pesem poje :

„Ali slaven si junače,
najjasnejši sokol sivi,
ljubljeni junak Ostoja,
poglavare milostivi.

Si Podonavje vznemiril,
s svojo ga napolnil slavo,
nad Posavjem, zemljo svojo,
zmago si pribil krvavo.

Ali težko je živeti,
da junak živi brez zmage,
pa še težje je živeti,
da junak živi brez drage.

Nje ne dajo slavne zmage,
nje ljubezni ni mogoče
priboriti, kadar ona
sama ga ljubiti noče.

Oj Ostoja, sokol slavni,
da ti sreča je nemila,
saj kar ljubi duša tvoja —
moja duša je ljubila . . .“

Vzame ostri meč Ostoja
in prebôde srce pevca.
Pade pevec v krvi svoji,
rdeča kri mu tla pomoči. —

(DALJE.)

IVAN LAH:

GOSPOD RAVBAR.

PESEM.

(DALJE.)

IV.

Dvoboj.

Ko se znani prvo jutro,
 tih je tabor Martalozov,
 spijo kakor besi ljuti
 po prečuti težki noči.
 Ko se zlato solnce zbuja,
 nič se v taboru ne gane,
 nihče dneva še ne čuti,
 kot po boju borci hrabri.
 Ko na nebu solnce sije,
 nihče dneva še ne sluti,
 kot da grob je tabor celí.
 Sanja sen junak Ostoja.
 Več ga srčna bol ne muči,
 vse pozabil je na svetu,
 vse prestane dolge trude.
 Saj je mrtev pevec Mila,
 pevec Mila, zmija ljuta;
 kaj ga mati je rodila,
 da je ljubil v duši svoji,
 kar junak Ostoja ljubi!
 Sanja sen junak Ostoja.
 Bojev težkih ne bojuje,
 več krvavih zmag ne bíje,
 a živi pri svoji ljubi
 po prestanih težkih bojih,
 ko prebil je dni najhujše.
 Sladko sladki sen mu laže,
 sreča vsa se v sanjah kaže,
 ki je bila srcu tuja.
 Sanja dolgo v pozno jutro,
 sreče svoje se raduje.

Se zbudi junak Ostoja,
 plane na lahkotne noge,
 meč si ostri pripasuje,
 govori junak Ostoja:

„Oj, nemila sreča moja,
 da sem sanjal prazne sanje!

Da ti slišiš majka moja,
 da bi, draga, sina čula,
 ki je pustil dvore svoje,
 da v tujini jadikuje,
 da ni meni sreča mila!
 Da postal sem ropar kruti,
 da nesreča se zaklela
 je na mojo glupo glavo,
 da le v noči nepokojni
 sanjam sladki sen brez upa!“

Kliče k sebi svoje sluge,
 zveste sluge, svoje druge,
 pa veli junak Ostoja:

„Prinesite moje kupe,
 privalite vina sode,
 pa točite vince rujno,
 da v Ljubljano pohitimo,
 da se nihče mi ne vtudi
 na predolgi beli cesti.
 Nihče časa mi ne mudi,
 dobre konje osedlajte,
 da se zemlja kranjska čudi,
 koder hodil bo Ostoja
 in njegova urna četa.“

So prinesli zlate kupe
 pa so pili vince rujno,
 so konjiče osedlali,
 oj, konjiče svoje urne,
 pa so sedli, odleteli
 kakor jata črnih vranov;
 kakor bi na svatbo pluli,
 v zemljo kranjsko so hiteli.

A na polju, ravnem polju
 — kaj te nosi zemlja tužna! —
 leži mrtev pevec Mila...
 Poleg njega tihe strune —
 pesem zadnjo so vmolknila.
 Bleda vsa so pevcu ustna,

ko jih smrt je poljubila,
 ne pa ustna deve ljube.
 Pa na polje, ravno polje
 jata vranov je priplula:
 To so črni ti pogrebci,
 da te bodo pokopali,
 v zemljo črno te zasuli.
 Pevec Mila, pevec Mila,
 sladko bilo bi počiti
 ob šumeči reki Savi,
 ko bi njeni ti vrhovi
 pesem peli od domovja:
 Jeli mirna domovina,
 ali hude dnove sluti,
 ali zemlja ti domača
 v sebi težke vrage čuti,
 ali že ji sije solnce,
 ali je prestala dnove
 časov bojnih, dnove hude,
 ko po njenih mirnih cestah
 je pohajal Turek kruti,
 kakor če na rodno polje
 toča se z neba osuje;
 ali časi so drugačni
 poplašali težke trude
 in prinesli sreče nove
 nad bregove in domove.
 Pevec Mila, pevec Mila,
 da ti dano ni počiti
 na bregovih šumne Save,
 da bi bistra zašumela,
 pesem ti pogrebno pela,
 da bi slušal pozne dnove,
 kaj ti dela domovina!
 Kaj izdal si domovino,
 dal jo vragu v roke krute!
 Pa so črni ti pogrebci,
 prišli zdaj ti na plačilo.
 Lakomni so ti pogrebci,
 pesem ti pojo mrtvaško,
 pa je to vesela pesem,
 nimajo je v srcu tuge.
 Skoro pesem so izpeli,
 nihče ti ne koplje jame,
 da bi vanjo te zasuli,
 da te črna prst pokrije —
 So krog tebe se vstopili,
 nihče solze ne preliwa,

vsak oči ti mrtve kljuje,
 ki so gledale lepoto
 tvoje drage, tvoje ljube...
 Ej, kako gosté si kljune,
 potlej pa ob bistri Savi
 si hlade veselo tugo,
 da so tebe razkljuvali...
 Oj, zašumi, Sava šumna,
 šumi z močnimi valovi,
 da ne slišiš nad bregovi
 pesmi radostnih pogrebcev!
 Oj zapadi, božje solnce,
 za strmečimi vrhovi,
 da ne vidiš, kak žaluje
 vran, ko pevca pokopuje.

* * *

Pismo piše na Podgradu,
 piše sam gospod Boroda,
 te besede v pismo stavi:
 „Dragi, mili pobratime,
 duša draga duše moje,
 gospod Ravbar, poglavare
 hrabre čete nevtrudljive!
 Da je močna tvoja roka,
 da znaš boje bojevati,
 da voditi veš junake,
 davno že smo vsi spoznali —
 so od hrabrosti junaške
 daleč šli glasovi slave.
 Tudi ni nam več neznano,
 da znaš druge boje bítí,
 kadar treba po gradovih
 srce drago osvojiti.
 Več si storil kot zadosti,
 vrli dragi gospod Ravbar,
 da si rešil vso deželo,
 da si Krajino umiril,
 ko so nenasitne goste
 daleč z meje zemlje kranjske
 zapodile zmage tvoje.
 Misel le nam v glavo noče,
 kaj da se ne vrneš z vojske,
 ko se zemlja je vmirila,
 ko potihnil šum je boja.
 Da odšel si brez slovesa,
 ko so drago tvojo vzeli,
 da na sled si šel Ostoji,

da lovil si Martaloze,
 lahko more v pamet našo.
 Da ga nisi vjel Ostoje
 niti silnih Martalozov,
 vrlo mili pobratime,
 prvi naših vrst junače,
 lahko nam je to umljivo,
 ker je uren bolj od vraga,
 zvit je bolj kot rog od ovna,
 znan povsod junak Ostoja.
 A ne gre iz glave naše,
 kje da zdaj te zemlja nosi,
 kod že s četo svojo hodiš:
 ali voziš se z brodovi
 po šumeči reki Savi,
 ali na pohode nove
 šel si v ogrske planjave,
 ali pa pri carju turškem
 si v bogato šel gestijo,
 ali v Štajerski zeleni
 hlapci tvoji kje ležijo.
 Menda glave ni zmotila
 ti velika slava tvoja,
 menda ni po zmagah totih
 te krasota premotila,
 vzela zvesto srce tvoje,
 da bi šel na svatbe nove,
 ko te ni iz zemlje turške,
 da prihitel s četo svojo
 v zemljo svojo bi domačo,
 kjer na gradu te Podgradu
 čaka zvesta tvoja draga,
 čaka, dan za dnevom čaka,
 z njo pa dragi svatje tvoji . . .
 Kadar pismo to prebereš,
 sedi brzo mi na konja,
 četo svojo v tek zaženi
 proti lepi kranjski meji
 pa prihiti, zaželjeni,
 da ne umrje tvoja draga,
 da ne umrje ti od jada,
 ko doma junaka čaka,
 čaka, dan za dnevom plaka,
 vse noči solze pretaka.
 Da te vidi, duša draga,
 vrlí gospodar Milane,
 ki s solzami šteje dnove,
 ko na prsih te objame,

da vso žalost preveliko
 v solzah radosti pozabi,
 da ugledajo po sreči
 zbrani tebe svatje tvoji,
 ki so tebi na veselje
 z blizu se in daleč zbrali.
 To ti piše tvoj pobratim
 stari znanec tvoj Boroda,
 ki te prosi, da ne mudi
 se predolgo v tuji zemlji
 pa nesrečo svojoпусти
 in na srečo sem prihiti.
 Sprejmi srčne mi pozdrave
 in pozdrave druge sprejmi,
 ki pošilja jih s Podgrada
 cela tvoja svatba zbrana,
 prve pa pozdrave sprejmi,
 ki pošilja ti jih draga,
 druge, ki ti jih pošilja
 vrlí gospodar Milane,
 zadnje pa pozdrave verne
 ti pošilja tvoj pobratim,
 stari znanec tvoj — Boroda.“

Sluge urne k sebi kliče,
 govori gospod Boroda:
 „Kaj vam pravim, dragi sluge,
 dobri hlapci, o junači!
 Kdo med vami se izkaže,
 da je prvi med junaki?
 Zlatih petsto je obljuba,
 kdor si svetli meč pripaše,
 urnega zasede konja,
 da na turško mejo jaše
 pa ponese pismo drobno
 mi do Ravbarja gospoda;
 naj izbere med konjiči
 konja urnega dirjača,
 da prinese najhitreje
 ga čez meje zemlje kranjske,
 čez deželo vso hrvaško,
 skozi zapuščeno Bosno
 tja do Turčije globoke,
 koder bela cesta vodi,
 koder bojnih polj sledovi
 kažejo junaška dela,
 dokler da doide četo,
 ki jo vodi gospod Ravbar.“

So se hlapci pomenili,
 malo so imeli upa,
 pa še manj za pot poguma,
 pa tako so govorili:
 „Jezditi v deželo turško
 je taisto, kot da nosil
 bi naprodaj glavo svojo
 ali pamet svojo glupo;
 boljše je doma ležati,
 na vesele piti dnove,
 kakor pa služiti zlate
 za gradove negotove.“

Pa so hlapci vsi molčali
 in na pot se iti bali.
 Pa se oglasi junače
 mladih let in modre glave,
 govori besede take:
 „Ko nobeden ne oglasi
 se starejših hlapcev naših,
 jaz ponese pismo drobno
 kot dolžnost mi kaže prava.
 Prva je beseda dana
 staršemu, če kaj si upa,
 potlej more govoriti
 ta, ki mlajši je po letih
 in po službi in zaslugah.
 Ni mu treba petsto zlatih,
 ko se drobno pismo nosi
 gospod Ravbarju na Turško,
 sreča moja je velika,
 da zaidem s Turki v boje,
 da jim sekam glupe glave,
 a da Ravbarju junaku
 službo morem izkazati.“
 So se hlapci obrnili,
 da sramotno bi prikriili,
 da ni v sredi njih junaka,
 ko je čas na mejo iti,
 da najmlajši se med njimi
 sam izkazal je junaka.

Govori gospod Boroda:
 „Da si srečen moj junače
 mladih let in duše prave!
 Dobro znal bo poplačati
 službo tvojo gospod Ravbar,
 boljša kot bleščeči zlati

je bleščeča zarja slave.
 Vzemi urnega dirjača
 pa na Turško mejo vderi
 pa poišči in poizvedi,
 kod da hodi gospod Ravbar:
 ali boje še bojuje,
 ali svatbo kje praznuje,
 ali pri veselih mizah
 ob gostiji se raduje.
 Ko dohitel boš junaka,
 naše zroči mu pozdrave;
 ko prečita drobno pismo,
 konje urno obrnita,
 v zemljo Kranjsko pohitita.“

Vzame pismo si junače,
 svetli meč ob pas pripaše
 pa zajaše konja sirca,
 z grada urnega dirjača,
 pa spusti se v ravno polje,
 koder bela cesta vodi
 proti daljni Turški meji;
 pluje kot pod nebom ptica,
 ptica, drobna lastavica,
 kadar leta v kraje tuje;
 gre čez zemljico hrvaško
 in čez Bosno zapuščeno,
 koder kažejo sledovi
 boje težke dokončane,
 koder kažejo bregovi
 sela s polji pokončana,
 koder jezditii veleva
 modra prava mu glavica,
 koder pot neznano kaže
 ljudstva plašna govorica,
 jaše v Turčijo globoko,
 kjer se bije gospod Ravbar,
 da v nesrečne bojne čase
 pismo mu veselo nosi.

* * *

Kaj šumi Ljubljana bela,
 slava lepe zemlje kranjske,
 gorske krajine krasota.
 Šum odmeva med zidovi,
 med zidovi venci zviti,
 okrašeni vsi domovi.

Ljudstvo šumno vre po cesti,
 v hišah so odprta okna,
 z oken slavljene preproge
 od zlata se lesketajo.
 A po ulicah junaki
 z meči težkimi rožljajo.
 Vmes pa jezdeci ponosni
 konje jahajo lahkotno,
 pera v glavah jim igrajo,
 jim konjiči razgetajo.
 V oknih žlahtna je gospoda,
 se po ulicah ozira,
 kjer po potih okrašenih
 in posutih z rožnim cvetjem
 množica se šumna zbira.
 Vrača se iz dolgih bojev
 v mesto slavno gospod Ravbar
 z neutrudno svojo četo
 z nevenljivo slavo svojo.
 Dolgo bil je s Turki boje,
 mnogo zemlje je prehodil,
 mnogo zmag si je priboril,
 mnogo slave si pridobil.
 Jaše s četo gospod Ravbar,
 tiho jaše konja vranca
 in za sabo četo vodi
 neugnanih hrabrih hlapcev.
 Nji na čelu bratje trije
 v mesto jahajo ponosno.
 Prvi je gospod Sebasta,
 konja s hrabro roko vodi;
 posivela mu je brada,
 žrebcu se vklonila glava.
 Jaše poleg gospod Turen
 neustrašeno, ponosno,
 gleda na visoka okna,
 meč ob strani mu žvenkeče.
 Jaše zadaj Janko Kisel,
 bistro konj mu poskakuje,
 s podkvami mu iskre kuje.
 Jaše v sled jim hrabra četa,
 četa hlapcev dobrovoljnih,
 pesem se jim hoče peti
 o hramovih vinapolnih.
 Jaše dalje gospod Ravbar
 med zidovi, med domovi.
 Z rožami so tla posuta,
 koderkoli pot ga vodi:

vsa prosljavlja ga Ljubljana,
 z njim junake njega hrabre
 in neugnano četo hlapcev.
 Praznik velik je v Ljubljani,
 ko sprejema na gostijo
 vtrujene po dolgih bojih,
 slavljene povsod junake,
 ki so zemljo od pogube,
 domovini čast rešili.
 Z oken vseh se vsiplje cvetje,
 venci jim lete na rame,
 skoraj skoraj gospod Ravbar
 več ne vidi se iz cvetja.
 A je mračno njega lice,
 tožno je srce junaku,
 malo zvabi mu smehljajev
 radost ljubljene Ljubljane.
 Mnogo mnogo je veselja,
 ali zanj ga sreča nima.
 Kaj pomaga, če prinesel
 slavo sabo je in zmage,
 ko ni videl, ni prinesel
 sabo drage golobice.
 Zadaj pa gospod Sebasta,
 ko krase ga cvetja kite,
 dobrovoljno staro lice
 s smehom lahkim se nasmiha.
 Ko krvavih, Turških bojev,
 dni prestanih se spominja,
 pa mu misel v srcu vstaja,
 da je delo zanj končano,
 da slabé ga stara leta,
 da ne bo na pota daljna
 hodil več na turško zemljo,
 da tam slavne boje bije,
 da poišče tam veselja,
 ki drugod ga v svetu nima.
 Misli si gospod Sebasta:
 Star junak je, srce mlado,
 pa prijetno ni živeti,
 ko ni moči izpolniti,
 kar bi mlado srce rado.
 Težko je brez bojev biti.
 Da bo moral počivati,
 čuvati doma deželo,
 čakati na lene Turke,
 to junaku srce žali,
 da ne more se smejati,

ko se drugi veselijo.
 A se smeja gospod Turen;
 ko obsipljejo ga z venci
 mesta lepe krasotice,
 sladko on se jim nasmiha,
 gibke jim poklone daje.
 Ves je v cvetju njega vranec.
 Pa spodbode Turen vranca,
 da zapleše pesem bojno
 na veselje vsej gospodi,
 pa si misli v srcu svojem,
 da lepo je res po bojih
 v domovino se vrniti
 in po trutih neprestanih
 slavo za plačilo vžiti.
 Konja jaha Janko Kisel
 mirno po šumečih cestah:
 mar mu vencev ni cvetočih,
 mar mu ni pogledov vročih,

ki kot turške so puščice
 na junaka jih streljale
 vse ljubljanske lepotice.
 Resno je junaku lice,
 srce le za boje vneto,
 ne po slavi hrepeneče;
 za veselje se ne meni
 ne za ljubljena dekleta.
 Kakšna škoda za junaka,
 če ljubezen ga premaga,
 da pozabi, da na meji
 treba je pobiti vraga!
 To preišlja Janko Kisel
 pa mu pade v mlado glavo:
 da obrne konja belca,
 da si zbere četo svojo
 pa na mejo z njo pojaše
 na veselje in na boje.

(KONEC.)

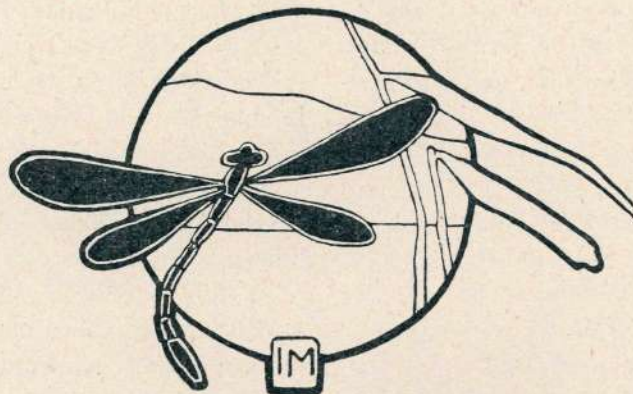

ANTON MEDVED:

SRCE SAMOTNO.

Srce samotno, ne ugibaj,
 kdaj sreče svit se ti odgrne!
 Nikar te prazen up ne zibaj,
 da čas prihodnji ti povrne,
 kar ti pretekli čas je vzel!

Po svetu hodi kakor mrtvo
 a smeha jasnega ne črti,
 saj videlo si kako žrtvo,
 ki se celo v mrtvaškem prti
 drži na smeh — kdo ve, zakaj.

IVAN LAH:

GOSPOD RAVBAR.

PESEM.

stavi konja gospod Ravbar,
 ko na mestni trg prijaše,
 gleda množice šumeče,
 gleda celo slavo svojo:
 vsa zveni Ljubljana bela,
 glas se ori med zidovi,
 da odmevajo domovi:

„Bog te živi, gospod Ravbar,
 Bog te živi, slava naša!“

Pa pomisli gospod Ravbar,
 na pretekle burne čase
 in na dni bodoče misli . . .
 Težka mégla v srcu vstaja,
 skrb mu trudno glavo moti,
 žalna je junaku duša.

A pred njim junakov četa
 jasnih se kot solnce vstavi,
 prvi njih se mu priklanja,
 govori besede take:

„Kaka sreča in veselje
 je za nas in mesto naše,
 da te vidi, gospod Ravbar,
 in junaško četo tvojo,
 ko si rešil čast dežele,
 zmago slavno si priboril,
 mejo vmiril si pred vragi,
 s slavo svojo svet napolnil.
 A da trud bi pozabili
 in nemirne težke dnove,
 ki so boji nam jih dali,
 ples bi z nami zaplesali
 in gostijo pogostili,
 z nami radost radovali,“

Šli na ples so in gostijo,
 ples veseli so plesali
 in gostijo so gostili,
 lepo radost radovali,
 tri dni praznik praznovali,
 tri dni sladko vince pili.

(KONEC.)

Ko se tretji dan zazori,
 dirja v mesto mlad junače,
 dirja urneje kot ptica,
 ptica drobna lastavica,
 jaše brzo konja sirca.
 Ko po mestu konja jaše,
 vstavijo mu konja sirca
 radovedna truma hlapcev,
 te mu govore besede:
 „Vstavi se, junače mladi,
 da nam nisi izdajica,
 izdajica, kukavica,
 ali Turek, poturica!
 Bila ti nemila majka!
 A če prišel si v posete,
 bodi nam kot gost pozdravljen!
 Daj, povej, od kod te vodi
 cesta bela v mesto naše,
 kje ti rod je, domovina,
 kdo si nam, po Bogu brate?“

Stopi urni sel s konjiča,
 govori besede take:
 „Nisem, bratje, izdajica,
 niti Turek, poturica,
 Kranjec sem iz zemlje kranjske,
 brat po krvi vam in veri.
 A besedo govorite
 in povejte, dobri hlapci,
 če ga še drži Ljubljana
 ali je odjahal dalje
 spet na boje gospod Ravbar,
 ki enakega junaka
 črna zemlja več ne nosi.
 Iščem ga po celem svetu,
 sem predirjal zemljo kranjsko,
 prešel zemljo sem hrvaško,
 hodil v Bosni sem ponosni,
 in po Turčiji globoki,
 iskal sem povsod junaka;
 vsi o njem so govorili:
 opustošeni bregovi

in požganih sel domovi,
 dalnih bojnih polj sledovi,
 bela cesta, skalna gora,
 rodno polje, šunna voda,
 vsi so slavo mu glasili,
 cesto so za njim kazali,
 dalje, dalje le peljali,
 a ni mila sreča bila,
 da zagledal bi junaka,
 da mu pismo drobno nosim,
 da mu izročim pozdrave,
 ki pošilja jih s Podgrada
 prvi sam gospod Boroda
 ali gospodar Milane
 in njegova zvesta draga,
 ž njima svatje plemeniti,
 ki ga čakajo na svatbo.
 Nujte, bratci in povejte,
 če ga še zidovje hrani,
 če tu biva gospod Ravbar,
 pa me k njemu povedite.
 dobro službo izkažite.“

So se hlapci začudili
 pa tako so govorili:
 „Težko tebi je verjeti,
 ker si vrlo mlad junače,
 da prešel si zemljo turško,
 celo Bosno zapuščeno
 in hrvaško zemljo tužno,
 pa da nisi zgubil glave,
 ko so v gledali te Turki.“
 So prijeli konja sirca,
 sabo vzeli so junaka,
 ga do Ravbarja peljali,
 da mu nese drobno pismo,
 da mu izroči pozdrave:
 zraven so si modrovali,
 čudno, čudno se držali.
 pa tako so govorili:

„Ej, ti mili naš junače,
 težko ti je dati vero,
 a je hrabra v tebi duša,
 da si upal si na Turško,
 daj, poskusi, brate z nami,
 čašo vina z nami prazni,
 da veseli dan praznuješ,

ki slavi ga vsa Ljubljana,
 ker se vrnil je iz vojske
 s slavno zmago gospod Ravbar.
 Dolga bila pot je tvoja.
 Truden ti postal je sirec,
 treba tebi je počitka,
 treba sircu krme dobre.
 Pa ostani z nami, brate,
 če ni vera v tebi kriva,
 z nami deli radost našo
 pa o Turški zemlji pravi.“

So ga hlapci odpeljali,
 vina dosti piti dali
 pa po Turkih spraševali.
 Bali so se s Turki vojske,
 težkih časov so se bali.

Vstane mladi mi junače
 govori besede prave:
 „Treba ni se vojske bati,
 kdor junak je za junaka,
 komur čast je, da ob pasu
 nosi ostri meč pripasan.
 Lahko vam je vino piti,
 a ne bítí se z junaki,
 dan prespati za zidovi
 in o vojski govoriti.“

So se hlapci obrnili,
 sela iti so pustili.
 pesem si zapeli bojno,
 dalje sladko vince pili.

* * *

A po ulici gosposki,
 ko večer na zemljo pada,
 ko mrači se že Ljubljana,
 hodi mi junak Ostoja.
 Stopa s trdimi koraki,
 meč ob pasu mu žvenkeče
 in ob tla kamnita bije.

Govori junak Ostoja:

„Da si slavljen, gospod Ravbar,
 da časti te vsa Ljubljana,
 da te čaka tvoja draga
 zvesto v gradu na Podgradu,
 da pripravljajo se svatje
 ti na svatbo in gostijo,

vse je tebi sreča dala,
 sreča zgodna, zvezda tvoja.
 Srečno si preživel boje,
 vnesel si mi glavo živo
 iz nesrečne zemlje Turške,
 z glavo vnesel zmage slavne.
 Sreče tvoje, slave tvoje
 srce preboleti noče,
 časov lepih v dneh nesreče
 pozabiti ni mogoče.
 Ni mogoče preživeti
 dni življenja mi brez zmage,
 če ne da je sreča mila,
 dá jo v boju smrt krvava.
 Lažje v grobu mi je spati,
 kot nemirne dni živeti
 brez pogledov svoje drage.
 Prídi v boje, gospod Ravbar,
 da te čuva sreča tvoja,
 ni je sreče za Ostojo,
 a je trda roka moja.“
 Govori junak Ostoja,
 na junaške boje vabi
 vse junake znane slave.

Govori jim gospod Ravbar:

„Slaven je junak Ostoja,
 moč mu dana je junaška,
 prvi on je med junaki,
 kar pozna jih zemlja vlaška.
 Bila ni mu sreča mila,
 da zadel bi name v boju,
 da bi dneve težke moje
 z glavo plačal mi krvavo.
 V boju ž njim se poigrati
 lahka bila bi igrača,
 a je škoda v dnevih takih
 dobro voljo si kaziti;
 mnogo je krvi preteklo,
 malo sreče je rodila,
 na vesele dnove naše
 srečo našo bi kazila,
 a je treba, da junaku
 se beseda dá junaška.“

Gre po mestu gospod Ravbar,
 sreča ga junak Ostoja.
 Obstoji junak Ostoja,

trdo v roki meč prijemlje.
 Obstoji pred njim ponosno,
 govori mu gospod Ravbar:
 „Da si zdrav, junak Ostoja,
 zvezda iz posavske zemlje,
 ko te vranec iz Posavja
 je prinesel do Ljubljane
 in nevgnano četo tvojo
 silnih bratov Martalozov!
 A povej mi in govori,
 kaka sém te želja vodi:
 ali praznik, slavlje naše
 sam si hotel poslaviti,
 ali druga želja kaka
 te s Posavja je prignala,
 ali radost ali žalost,
 srce moti ti junaško?
 Ali ti posavska zemlja,
 opustošena, požgana,
 več ne krmi konjev tvojih,
 ali v Krajini gorati,
 kot gorati tak bogati,
 si zaželel bojev novih?
 Da ti mar je slavlje naše,
 bodi gost v vesele čase,
 radost našo deli z nami;
 da ti mar je bojev novih,
 bojev ti junaških damo,
 bojni ples si zaigramo.“

Govori junak Ostoja:

„Da si zdrav mi, gospod Ravbar,
 svetla zvezda zemlje kranjske,
 prvi v boju med juuaki,
 prvi v boju in po slavi,
 Ni mi mari slavlje vaše,
 ni mi mari novih bojev,
 srce eno željo nosi:
 da te vidim, gospod Ravbar,
 da med nama sreča sodi,
 da junaški boj odloči,
 kdo živeti izmed naju,
 kdo umreti preje mora...
 Da obema ni živeti,
 davno sva oba spoznala.
 Si ugrabil mojo drago,
 in otel jo za junaka,
 da nikjer na širnem svetu

več je najti ni mogoče, ...
 Da sem ropal po Posavju,
 da sem plačal delo tvoje,
 vzel enako za enako,
 malo mi je pomagalo.
 Potegniva, brate, meče,
 da nam boj junaški sodi,
 da se spolni želja moja,
 kot junaška sreča voli!“

Govori mu gospod Ravbar:

„Ali te, junak, je škoda,
 da te moti misel taka!
 Kot sokola sokolica,
 draga voli si junaka,
 ker nerado srce mlado
 nam po volji se obrača. —
 Kogar srce drage voli,
 k temu se najrajši vrača.
 Pa pomisli, mož Ostoja,
 kaka zemlja je posavska,
 pa pomisli, kaj krasote
 je rodila mati vlaška,
 pa se dvigni, sokol jasni,
 pa ti mila sreča bila,
 da bi sokolica draga
 črne ti oči ljubila,
 da bo pela slavo tvojo
 pozna starka, mati vlaška,
 ko na boje v zemljo turško
 četo peljal boš junaško.
 Kaka škoda za junaka,
 da ne vidi več Posavja,
 da prelepih sanj ne sanja
 ob šumeči Savi reki!
 Rajši padi v turškem boju,
 ko v dvoboju malo slavno!“

Dvigne se junak Ostoja,
 dvigne urno se na konja,
 prvi borec je na sedlu,
 slabo bi se bil na cesti.
 Meč ob pas si pripasuje,
 pa tako zapoveduje:

„Hej, na konje, Martalozi,
 bratje moji, deca moja,
 urno konje obrnimo,
 na Posavje pohitimo!
 Mnogo še zakladov hrani
 nam globoka zemlja turška,
 mnogo nam krasote čuva
 majka naša, zemlja vlaška.
 Oj, zaječi rodno polje,
 zemlja stresi se krvava,
 koder četa naša hodi,
 koder hodi naša slava!“

Hlapce svoje Ravbar kliče,
 ž njimi tri junake svoje:

„Ej, na konje, vi junaki,
 hlapci dragi, četa hrabra,
 dosti smo se gostovali,
 dosti smo se radovali,
 dosti samci naplesali,
 konje urno zasedimo,
 proti meji pohitimo,
 tam nas čaka gostovanje,
 svatba vabi nas vesela.
 Kdor je šel na bojevanje,
 more iti v pirovanje,
 po prestanih težkih trudih
 vsak si sam plačilo deli —
 plačajo veseli dnovi,
 kar so težki časi vzeli,
 da konča veselo pesem,
 kot smo peti jo začeli.“

So se urno poslovili,
 pa na konje so stopili,
 v beg jih urni zapodili
 proti meji zemlje kranjske,
 v ceste bele se spustili,
 da bi svatbo praznovali,
 ko je zmagal gospod Ravbar
 vse junaške, težke boje.
 Da za težkih dni plačilo
 lepi bi mu dnovi bili!

